

Laulaminen osana pienen lapsen arkea

Muskarilaisten äitien lauluaktiivisuuden tarkastelu säveltämieni laulujen avulla

Jenny Haapalainen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijä(t) Haapalainen, Jenny	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 17.11.2014
	Sivumäärä 54	Julkaisun kieli suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Laulaminen osana pienen lapsen arkea Muskarilaisten äitien lauluaktiivisuuden tarkastelu säveltämieni laulujen avulla		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Leena Pantsu, Jari Ikkala		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Työn tavoitteena oli tutkia 0-2 –vuotiaiden lasten äitien lauluaktiivisuutta lastensa kanssa kotiloissa. Nämä äidit osallistuivat yhdessä lastensa kanssa ohjaamaani muskariryhmään syys-lokakuussa 2014. Tutkimuksen tiedonkeruun tapana käytin kyselyä. Ensimmäisessä kyselyssä selvitin, kuinka paljon äidit lauloivat kotona ennen muskaritoiminnan alkua, millaisia lauluja ja minkälaisissa tilanteissa. Vastausten pohjalta sävelsin kahdeksan lastenlaulua, jotka opetin tutkimalleni ryhmälle. Niiden tarkoituksena oli kartoittaa, ottavatko äidit kotona laulettavakseen uusia lastenlauluja sekä vaikuttaako sävellysten opettaminen heidän lauluaktiivisuuteensa lastensa kanssa.</p> <p>Toisessa kyselyssä selvitin, miten sävellysten opettaminen, niiden kotiin antaminen sekä muskarissa käyminen vaikuttivat äitien lauluaktiivisuuteen. Tämän lisäksi selvitin, mitkä tekijät vaikuttivat siihen, mitä lauluista laulettiin kotona sekä jäivätkö jotkin niistä kotona laulettaviksi, osaksi kotiloissa käytettyä lastenlauluohjelmistoa.</p> <p>Tutkimuksessa kävi ilmi, että äidit lauloivat lapsilleen päivittäin ja useimmiten vanhoja lastenlauluja. Suosituimpia tilanteita, joissa lauluja laulettiin, olivat nukahtamiseen liittyvät hetket, kylpemishetki sekä laulaminen leikin yhteydessä. Laulaminen nähtiin vuorovaikutuksellisenä hetkenä arjen eri tilanteissa. Äidit suhtautuivat myönteisesti säveltämiini uusiin lastenlauluihin; lähes kaikki äidit lauloivat lauluja lapsen kanssa kotona. Puolet äideistä vastasi, että sekä sävellysten opettaminen, että muskarissa käyminen lisäsivät heidän lauluaktiivisuuttaan kotona.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Varhaisiän musiikkikasvatus, laulaminen, lastenlaulut,		
Muut tiedot Liitteenä säveltämäni laulut (8 kpl)		

Description

Author(s) Haapalainen, Jenny	Type of publication Thesis	Date 17.11.2014
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 54	Permission for web publication: x
Title of publication Singing as a part of infant's everyday life A study of music playschool mothers' singing activity through my own compositions		
Degree programme Degree programme in Music		
Tutor(s) Leena Pantsu, Jari Ikkala		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The aim of the study was to investigate how actively mothers of music playschool group consisting of 0-2 year old children sing at home. A questionnaire was conducted when children first attended music playschool to find out how actively mothers sang with their children, what kind of songs did they sing and in what kind of situations they were most commonly sung in. Based on the answers, eight children's songs were composed that were taught to the music playschool group with an aim to find out how mothers incorporate new songs into their repertoire and use them at home and whether this had an effect on overall singing activity.</p> <p>Second questionnaire was used later to collect information on how teaching these new compositions and attending music playschool had affected singing activity as well as what kind of new compositions became part of the song repertoire already used at home.</p> <p>Findings of the study indicated that mothers sang to their children daily, usually singing familiar older children's songs and nursery rhymes. The most common circumstances where songs were sung were related to getting child to sleep, bathing and as a part of play. Singing was seen as interactive moment integrated in different everyday activities. New compositions also received positive reception from the mothers; almost everyone sang these at home and half of the mothers felt that learning these new compositions and attending music playschool had increased their singing activity at home.</p>		
<p>Keywords/tags (subjects)</p> <p>Early childhood music education, singing, children's songs</p>		
<p>Miscellaneous</p> <p>Composed songs included as an attachment (8 compositions).</p>		

SISÄLTÖ

1	Johdanto	3
2	Varhaisiän musiikkikasvatus Suomessa	6
3	0–2 -vuotiaan lapsen kasvu ja kehitys	7
3.1	Kasvun ja kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät	7
3.2	0–2 -vuotiaan fyysinen kasvu ja kehitys	8
3.3	0–2 -vuotiaan motorinen kehitys.....	9
3.4	0–2 -vuotiaan kognitiivinen kehitys.....	11
3.5	0–2 -vuotiaan lapsen sosio-emotionaalinen kehitys	13
3.6	0–2 -vuotiaan musiikillisen kehityksen pääpiirteitä	16
4	0–2 -vuotiaan lapsen laulun kehityksestä	18
5	Laulamisen ja musiikin merkityksestä lapselle	19
6	Opinnäytetyön toteuttaminen, tulokset ja raportointi	24
6.1	Opinnäytetyön tausta ja toteutus.....	24
6.2	Ollaan laulumatkalla – sävellyksiini tutustuminen	25
6.3	Ensimmäisen kyselyn eli alkukyselyn tulosten analysointi	30
6.4	Toisen kyselyn eli loppukyselyn tulosten analysointi	32
7	Pohdinta.....	34
	Lähteet	40
	Liitteet.....	42
	Liite 1: Alkukysely.....	42
	Liite 2: Loppukysely.....	44
	Liite 3: Säveltämäni laulut.....	47

1 Johdanto

Muistan, että minulle laulettiin lapsena paljon. Muskarista tutut lastenlaulut olivat ja ovat edelleen minulle tärkeitä, sillä muistot niistä johtavat turvallisiin, yhdessä äitini kanssa vietettyihin hetkiin. Erityisesti kehtolaulut muistuvat mieleeni, niistä äitini piti erityisesti, olinhan sentään keskonen ja kohdussa vietetty aika jäi paljon lyhyemmäksi kuin ajallaan syntyneellä vauvalla. Äitini ääni rauhoitti minua, sillä olin itkuinen ja rauhaton muutenkin. Laulaminen oli meille ennen kaikkea yhdistävä asia, vuorovaikutussuhteemme lujittaja, joka rakensi kiintymyssuhdetta lapsen ja vanhemman välille. Aloitin vauvamuskarissa käymisen puoli vuotiaana ja sillä tiellä olen edelleen, musiikin ammattiopiskelijana Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Tästä kumpusi myös opinnäytetyöni aihe. Minulle tarjoutui mahdollisuus kahden 0–2 -vuotiaista lapsista ja heidän vanhemmistaan koostuvan muskariryhmän ohjaamiseen. Tämän varmistuttua minulle oli selvää, että tekisin toiminnallisen opinnäytetyön, jonka myötä voisin kehittää osaamistani käytännönläheisesti musiikkipedagogina sekä varhaisiän musiikinopettajana. Ammattiopintojeni aikana pääinstrumenttinani oli laulu, joten innostuin ajatuksesta yhdistää kaksi minulle opintojen aikana tärkeäksi muodostunutta asiaa; laulamisen sekä varhaisiän musiikkikasvatuksen.

Lapsuudesta tutut lastenlaulut ovat olleet minulle tärkeänä osana äitini kanssa vietettyjä yhteisiä hetkiä, mutta mikä onkaan tilanne tänä päivänä? Laulavatko äidit lapsilleen? Varhaisiän musiikkikasvatuksen opintoja tehdessäni, olen törmännyt mitä hienoimpiin, viime vuosina sävellettyihin lastenlauluihin. Niiden inspiroimana, päätin tarttua tuumasta toimeen ja selvittää, kuoriutuisiko minustakin pieni säveltäjän alku.

Opinnäytetyöni tavoitteeksi muotoutui ohjaamani 0–2 -vuotiaiden lasten muskariryhmän äitien lauluaktiivisuuden tutkiminen. Tavoitteenani oli selvittää, millaisia lauluja ja millaisissa tilanteissa äidit laulavat lastensa kanssa kotona ennen muskaritoiminnan alkua sekä miten he mahdollisesti ottavat käyttöön kotona täysin uusia lastenlauluja. Sävelsin kahdeksan uunituoretta lastenlaulua lasten iän sekä kehitystason huomioiden. Opetin laulut muskarissa ja ne toimivat osaltaan työni

tutkimusaineistona. Lisäksi käytin tulosten saamiseksi kahta eri kyselylomaketta. Ensimmäisessä kyselyssä, josta käytän työssäni nimitystä alkukysely, selvitin äitien lauluaktiivisuutta ennen muskaritoiminnan alkua ja sävellysten kotiin antamista. Toisessa kyselyssä eli loppukyselyssä selvitin miten muskarissa käyminen ja sävellysten opettaminen sekä kotiin antaminen vaikuttivat lauluaktiivisuuteen. Lisäksi halusin selvittää, miten vanhemmat ottavat vastaan uusia lastenlauluja eli laulettiinko sävellyksiäni kotona ja jäivätkö jotkin niistä kotona aiemmin laulettujen lastenlaulujen ohjelmistoon myöhemminkin kotona laulettaviksi.

Ennen sävellysprosessin alkua perehdyin 0–2 -vuotiaan lapsen kehityksen osa-alueisiin mukaan lukien fyysisen, motorisen, kognitiivisen sekä sosio-emotionaalisen kehityksen. Lisäksi musiikilliseen kehitykseen perehtyminen oli ensisijaisen tärkeää, jotta sain kattavan kuvan sävellysprosessin kohderyhmän musiikillisesta kehitys- ja taitotasosta. Perehdyin myös musiikin sekä laulamisen merkityksellisyyteen varhaislapsuudessa; mitä positiivisia vaikutuksia näillä on lapsen ja hänen vanhempansa arkeen sekä lapsen kehitykseen. Näistä osa-alueista muodostui työni teoriaosuus.

Käytän työssäni termiä *muskari*, joka on yleistynyt lyhenteeksi musiikkileikkikoulusta eli varhaisiän musiikkikasvatuksesta suomenkielessä. Ominnaisesti työtäni kautta tahdon tuoda esille laulamisen tärkeyden yhteisenä, mukavana lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta lujittavana asiana arjessa. Lisäksi tahdon työni myötä rohkaista varhaisiän musiikinopettajia säveltämään uusia lastenlauluja sekä lastenmusiikkia. Yksikin uusi laulu voi muodostua lapsen koko elämän mittaiseksi matkakaveriksi.

2 Varhaisiän musiikkikasvatus Suomessa

Varhaisiän musiikkikasvatuksen alkuvaiheet juontavat juurensa Ingrid Söderströmin kotonaan pitämään musiikkileikkikouluun Lahdessa, jota hän piti musiikkiopistotyönsä ohessa. Vuonna 1958 Sirkka Valkola-Laine puolestaan perusti Helsingin kotiinsa musiikkileikkikoulun. Ensimmäinen opettaja Helsingin Munkkiniemen musiikkikoulussa (nykyisin Länsi-Helsingin musiikkiopisto) vuonna 1964-65 oli Maisa Krokfors ja tuolloin muskarin suosio alkoi nousta vauhdilla. Muita varhaisiän musiikkikasvatuksen uranuurtajia ovat olleet Ellen Urho sekä Inkeri Simola-Isaksson, jotka vaikuttivat suurelta osin sen kehitykseen Sibelius-Akatemiassa 1970-luvulta eteenpäin. Tuolloin Sibelius-Akatemiassa järjestettiin erilaisia kursseja varhaisiän musiikkikasvatuksen alalta, ja opiskelijoiksi pääsivät niin talon omat oppilaat kuin musiikillisesti lahjakkaat lastentarhanopettajatkin. (Krokfors 2010, 146.) Nykyisin varhaisiän musiikkikasvattajaksi voi kouluttautua Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sekä Metropolia ammattikorkeakoulussa. Tutkintonimike, johon opiskelijat valmistuvat on Musiikkipedagogi (AMK) ja koulutus kestää 4 vuotta.

Varhaisiän musiikkikasvatus on alle kouluikäisille tarjottavaa musiikinopetusta. Opetuksen kohderyhmiä on useita, kuten esimerkiksi musiikkileikkikouluryhmät, perheryhmät, soitinryhmät sekä musiikin perusteiden alkeisryhmät. Toiminnan keskeisinä periaatteina nähdään lapsen mahdollisuus musiikin kokonaisvaltaiseen kokemiseen, elämyksiin ja leikkiin. Varhaisiän musiikkikasvatuksen yhtenä tavoitteena on lisäksi edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, johon kuuluvat niin emotionaalinen, sosiaalinen, kognitiivinen kuin motorinenkin kehitys. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan opetussuunnitelman perusteissa mainitaan varhaisiän musiikinopetuksen tavoitteeksi sellaisten musiikillisten valmiuksien ja taitojen saavuttaminen, jotka luovat pohjaa myöhemmälle musiikkiharrastukselle ja hyvälle musiikkisuhteelle. (Marjanen 2009, 388.; Opetushallitus 2002, 9; Varhaisiän musiikinopettajat ry).

Varhaisiän musiikkikasvatustoimintaa rakennetaan musiikillisten työtapojen avulla, jolloin huomioon otetaan asetetut tavoitteet, lapsen ikä, lapsen musiikillisen ja muun kehityksen taso, lapsiryhmän koko sekä erilaiset persoonallisuudet ryhmän

sisällä. Varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoja ovat laulaminen, loruilu ja muu äänenkäyttö sekä soittaminen, joka pitää sisällään keho-, rytmi- ja melodiasoittimet. Muita työtapoja ovat musiikin kuuntelu, musiikkiliikunta ja tanssi-ilmaisu sekä musiikin integroiminen muihin taiteen – ja kasvatuksen osa-alueisiin. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1998, 86–87.) Nykyään muskarissa käyminen on yksi pienten lasten suosituimmista harrastuksista ja varhaisiän musiikinopetusta tarjotaankin ympäri Suomen lukuisissa musiikkioppilaitoksissa, kansalaisopistoissa sekä yksityisissä musiikkikouluissa.

Inkeri Ruokonen (2009, 22–23) painottaa musiikkikasvatuksen merkitystä myös osana rikasta varhaiskasvatusta. Musiikkikasvatuksella tuetaan kotien varhaiskasvatustehtävää. Ruokosen mukaan musiikillinen oppimisympäristö herkistää lasta kuunteluun ja rohkaisee sekä kehittää tätä musiikilliseen itseilmaisuun laulamisen, soittamisen, liikkumisen, tanssimisen, maalaamisen ja dramatisoinnin kautta. Varhaiskasvatuksessa toteutettavalla musiikkikasvatuksella edistetään lapsen kokonaiskehitystä sekä oppimisedellytyksiä. Ruokosen mukaan lapsen musiikillinen ajattelu kehittyy musiikillisiin kokemuksiin liitettyjen leikkien ja keksimisen kautta ja omien sävellysten sekä erilaisten äänikokeilujen tekeminen kehittävät lasta ongelmanratkaisukyvyssä ja luovuudessa.

3 0–2 -vuotiaan lapsen kasvu ja kehitys

3.1 Kasvun ja kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät

Puhuttaessa kasvun ja kehityksen käsitteistä, niitä käytetään usein synonyymeina. Kasvulla voidaan tarkoittaa ihmisen fyysistä muutosta, kuten pituuskasvua, mutta käsitteellä voidaan kuvata myös ihmisen itsensä kokemaa sisäistä, läpi elämän jatkuvaa muutosta. Kehitys käsitteenä korostaa, että tuo sisäinen muutos on usein tiedostamatonta ja jatkuvaa. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2011, 64.)

Kehityksen osa-alueita ovat fyysinen kehitys, motorinen kehitys, kognitiivinen kehitys, persoonallisuuden kehitys sekä sosiaalinen kehitys. Opinnäytetyössäni tarkastelen näitä osa-alueita 0–2 -vuotiaan lapsen kehityksessä, lukuun ottamatta lapsen persoonallisuuden kehitystä, jota vain hieman sivuan työssäni. On hyvä muistaa, että kehityksen osa-alueet linkittyvät aina toisiinsa.

Ympäristötekijöiden ja perimän vaikutus kehitykseen on suuri. Siitä, kumpi näistä on merkittävämmässä osassa vaikuttamassa kehitykseen, on kiistelty paljon. Morrisin (2008, 6) mukaan eri ominaisuudet kehittyvät tietyssä järjestyksessä ja sen on mahdollistanut miljoonia vuosia kestänyt evoluutio. Tämän lisäksi lapsi tarvitsee vain suotuisan ympäristön, jossa kehitys voi tapahtua. Ojanen ja muut nostavat yhdeksi tärkeäksi ihmisen kehitykseen vaikuttavaksi tekijäksi myös yksilön oman suuntautuneisuuden ja aktiivisuuden. Näiden lisäksi he painottavat myös yksilön kypsymisen ja perimän, sekä ympäristön vaikutusta kehitykseen. (Ojanen ym. 2011, 65.)

Herkkyys- ja kriittiset kaudet ovat perimän ja oppimisen yhteisvaikutusta. Herkkyyskaudella tarkoitetaan lapsen elämässä sellaisia ajanjaksoja, jolloin hän on erityisen herkkä tietyille ympäristön ärsykeille. Herkkyys johtuu aivojen mikroneuronien nopeasta kasvusta ja kytkeytymisestä hermosoluihin silloin, kun nämä muodostavat erilaisia verkostoja. Hermosolut saattavat menettää toimintavalmiutensa, mikäli niitä ei käytetä. Kriittisillä kausilla tarkoitetaan ajanjaksoja, jolloin lapsen on saatava ympäristöstään tiettyjä ärsykeitä, ettei hänen kehityksensä vaurioituisi. Tämäkin johtuu mikroneuronien nopeasta kehityksestä aivoissa. Kriittisen ajanjakson jälkeen aivot eivät enää kykene vastaanottamaan tai käsittelemään tiettyä ärsykettä. (Ojanen ym. 2011, 66.)

3.2 0–2 -vuotiaan fyysinen kasvu ja kehitys

Fyysinen kasvu on solujen lukumäärän ja koon lisääntymistä, jolloin kudokset, kuten luusto ja lihaksisto, lisääntyvät määrällisesti. Vartalon suhteet muuttuvat ikäkaudesta toiseen ja siksi fyysinen kasvu ja kehitys ovat koko elämän ajan jatkuvia

tapahtumia. Lapsen elinympäristö ja perintötekijät säätelevät kasvua. Geenit määrittelevät tulevan kasvun 50–80 -prosenttisesti ja näin ollen omalta osaltaan rajaavat lapsen fyysistä kasvua ja kehitystä. Lisäksi fyysinen kasvu voi hidastua, jos lapsen elinympäristössä on liian vähän virikkeitä. (Ojanen ym. 2011, 120.)

Lapsen kasvun seuranta perustuu mittauksiin. Pituus ja paino ovat tavallisimmin käytetyt fyysisen kasvun mitat. Niille ovat tyypillisiä kahden ensimmäisen elinvuoden aikana tapahtuva nopea, vähitellen tasaantuva kasvu sekä leikki- ja kouluiässä tapahtuva tasainen kasvu. Lapsuudenaikaista kasvua säätelevät kilpirauhasen erittämä tyroksiini ja aivolisäkkeen erittämä kasvuhormoni.

Vastasyntynyt lapsi on noin 50 cm pitkä ja ensimmäisen elinvuoden aikana pituus lisääntyy keskimäärin 24 cm. Tämän jälkeen pituutta kertyy noin 6 cm vuodessa.

Vastasyntynyt lapsi painaa noin 3500 g ja syntymäpaino kaksinkertaistuu 4–5 kuukauden ikään mennessä. (Mts. 121.) Myös lapsen sukupuoli vaikuttaa lapsen kehitykseen; poikalapset ovat yleensä pitempiä ja painavampia kuin tyttölapset.

(Morris 2008, 46). Vastasyntyneen selkäranka on lapsen asennon mukaan suora tai kumara ja sen normaalit mutkat kehittyvät vähitellen. Ensimmäisten elinvuosien aikana lapsen vatsa työntyy eteen ja hänen selkänsä näyttää notkolta. Tämä notkoselkäisyys kuitenkin häviää kasvun mukana kouluikään mennessä. (Ojanen ym. 2011, 122.)

3.3 0–2 -vuotiaan motorinen kehitys

Motorisella kehityksellä tarkoitetaan liikkeiden kehitystä, joka fyysisen kasvun tavoin jatkuu hedelmöityksestä aikuisuuteen. Motorinen kehitys määräytyy pitkälle keskushermoston, lihaksiston ja luuston kehityksestä. Perimän lisäksi ympäristön virikkeet, yksilön persoonallisuus ja motivaatio motoristen liikkeiden harjoitteluun vaikuttavat motoristen taitojen hallitsemiseen sekä niiden määrään. (Ojanen ym. 2011, 123.) Motorinen kehitys ei ole suoraviivaista, vaan päällekkäistä ja valmistavaa eli jokaisen odotetun virstanpylvään saavutettuaan lapsi on oppinut samanaikaisesti myös muita tärkeitä taitoja. (Salpa 2007, 9).

Jotta uuden motorisen taidon oppiminen olisi mahdollista, lapsen on saatava kehittyä rauhassa saavuttaakseen vaadittavan kypsyystason. Motorinen kehitys noudattaa kolmea päälinjaa. Lihasten säätely kehittyy kefalokaudaalisesti eli päästä jalkoihin. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi oppii ensin päänkannattajalihasten hallinnan, sitten vartalon ja käsien ja lopuksi jalkojen lihasten hallinnan. Lihasten säätely kehittyy myös proksimodistaalisesti eli keskeltä äärialueille. Lapsi siis hallitsee olkavarsien liikkeet ennen kyynärvarsien liikkeitä ja ranteen liikkeet ennen hienomotoriikkaa vaativia sormiliikkeitä. Näin ollen kehitys etenee siis kokonaisvaltaisista liikkeistä eriytyneisiin liikkeisiin. (Ojanen ym. 2011, 124.)

Refleksit ja kehitysheijasteet ovat synnynnäisiä, automatisoituneita liikkeitä, joiden toiminnasta vastaavat aivorunko ja selkäydin. Lähes kaikki kehitysheijasteet katoavat ensimmäisen ikävuoden aikana. Kehitysheijasteita, joita vasta-syntyneellä lapsella on, ovat moron heijaste sekä etsimis- ja imemisheijaste, asymmetrinen tooninen niskaheijaste, käsien ja jalkojen tarttumisheijasteet sekä kävelyheijaste. Suojeluheijasteet ovat puolestaan kehittyneempiä refleksejä, joita lapsella ei vielä syntyessään ole. (Mts. 124.)

Ensimmäisen elinvuoden aikana kehitysheijasteet alkavat syrjäytyä, ja tämä onkin motoristen taitojen oppimisen edellytys. Lapsi kehittää tällöin isojen aivojen alaisia mutkikkaampia opittuja ja tahdonalaisia liikkeitä. Vauvamuskari suositellaan aloitettavaksi aikaisintaan neljän kuukauden ikäisenä. Tällöin vauva on kehittynyt motorisesti siihen pisteeseen, että hän kykenee tarttumaan esineisiin kaksin käsin. Tuolloin esineet löytävät tiensä helposti suuhun. Neljän kuukauden ikäinen vauva osaa myös jo kääntyä vatsalta selälleen. (Mts. 127.) Kehityksen seuraava vaihe on ryömiminen, jolloin lapsi kiskoo itseään eteenpäin käsin ja jaloin pitäen vatsansa kiinni alustassa. Seitsemän kuukauden iässä lapsi osaa istua ilman tukea ja kahdeksankuisena hän jo konttaa kunnolla. (Morris 2008, 63.)

Jo yhden kuukauden aikana vauvan kehitys voi ottaa merkittävän harppauksen eteenpäin. Yhdeksän kuukauden iässä vauva seisoo jo tukea vasten. Saman ikäinen lapsi osaa myös pinsettiotteen, joka tarkoittaa hänen kykenevän poimimaan pieniä esineitä peukalon ja etusormen väliin. Vuoden ikään mennessä vauva alkaa seistä ilman tukea sekä kävellä tuettuna. (Ojanen ym. 2011, 127.) Tämän jälkeen tapahtuu

seuraava merkittävä askel, kävelemään oppiminen ilman tukea. Kävelemisen harjoittelun ohella, lapsi opettelee myös sekä syömään että riisumaan itse. (Mts. 127.)

Ensimmäisen vuoden loppuun mennessä vauva osaa kääntää lastenkirjan sivuja, tarttua esineisiin lujasti, pinota leluja sekä syödä itse käyttämällä lusikkaa (Morris 2008, 68). 1–2 -vuotias lapsi alkaa kiipeillä sekä juosta ja heitellä esineitä. Samaan aikaan harjoitellaan myös riisumista sekä vaatteiden pukemista. Tämän ikäinen lapsi on innostunut uusista taidoistaan ja tarvitsee vanhemman aikaa sekä kiitosta niitä opetellessaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Kahden vuoden ikäinen lapsi on varhaisessa leikki-iässä ja harjoittelee tuolloin liikkumisen perustaitoja. Lisäksi 2-vuotias osaa jo kävellä tasa-askelin portaissa, potkaista palloa sekä pukea päälle osan vaatteistaan. (Ojanen ym. 2011, 128.)

3.4 0–2 -vuotiaan kognitiivinen kehitys

Kognitiivinen kehitys on ihmisen tiedonkäsittelyn kehitystä. Kognitiivisuus käsittää havaitsemisen, muistin, ajattelun, kielen sekä oppimisen. Ihmisen tietoisuus koostuu skeemoista eli sisäisistä malleista ja skeemalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi toimintamallia siitä, miten ajetaan polkupyörällä. Skeemat siis auttavat meitä arjen askareista selviämisessä ja muokkautuvat ihmisen kokemusten kautta. Lapsen ensimmäisen elinvuoden kognitiivinen kehitys on suurimmaksi osaksi havaintojärjestelmän rakentamista. Lapsi siis havainnoi maailmaa aistiensa avulla ja oppii vähitellen yhdistelemään saamaansa informaatiota kokonaisiksi skeemoiksi. Lapsi opettelee myös toimimaan suhteessa siihen, mitä havaintoja hän tekee. (Ojanen ym. 2011, 134.)

Vaikkei lapsi kykenisikään ilmaisemaan itseään kielellisesti, hän erittelee ja jäsentää aktiivisesti ympäristönsä tapahtumia. Itku, eleet, ilmeet sekä lapsen liikkuminen ovat asioita, joilla lapsi tiedottaa ajatuksiaan vanhemmilleen. (Mts. 134–135.) Morriksen (2008, 107) mukaan itkeminen on ikivanha, ihmisille ja eläimille yhteinen varoitusmerkki. Hän kertoo lapsella olevan seitsemän erilaista syytä itkuun: kipu,

epämukavuus, nälkä, yksinäisyys, ärsykkeiden runsaus, ärsykkeiden vähyys ja turhautuminen. Vanhemmat oppivat varhain tunnistamaan, millaisesta itkusta on kyse. Itkun lisäksi hymyileminen on vauvan tärkeä kommunikointitapa. Ihmisvauvat ovat ainoita vanhemmilleen hymyileviä kädellisiä sen vuoksi, että he ovat syntyessään fyysisesti täysin avuttomia. (Morris 2008, 108.)

Jo pienikin lapsi on taitava tulkitsemaan ihmisten välistä maailmaa; hymy, nauru sekä äänensävyt kertovat hänelle tärkeitä viestejä ja tunteita ympäröivästä maailmasta. Kielen kehittyessä, lapsi tulee helpommin ymmärrettäväksi ja se mahdollistaa uusien havaintojen helpomman jäsentämisen. Kieli mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja se on ennen kaikkea tärkeä tunteiden ja viestintäväline. (Ojanen ym. 2011, 135.) Tunne kielellisestä minästä kehittyy lapselle 16–18 kuukauden iässä (Ruokonen 2011, 64).

Vauva alkaa jokella kolmesta neljään kuukauden iässä. Tehdyistä tallenteista päätellen jokeltelussa on neljä erilaista äännekuviota, joista kuhunkin kuuluu tietty konsonantti ja vokaali. Ne ovat samanlaiset omasta äidinkielestä riippumatta. Puheviestintään kuuluu olennaisena osana myös äänensävy, sillä vauva on herkkä vastakkaisille eli pehmeille ja karkeille äänensävyille. (Morris 2008, 115–119; Ruokonen 2011, 64.) Kielen ymmärtäminen etenee puheen tuottamista nopeammin, ja jo vuoden iässä lapsi ymmärtää paljon aikuisen puheesta. Kuuden ensimmäisen kuukauden jälkeen vauva alkaa herkistyä oman kielensä rytmisille ominaisuuksille ja ensimmäisen elinvuotensa loppuun mennessä vauva on omaksunut kotonaan puhutun kielen äänneominaisuudet (Morris 2008, 111; Ojanen ym. 2011, 136.) Lapsen kanssa keskusteleminen rohkaisee tätä kokeilemaan erilaisia äänteitä ja aktiivinen reagointi lapsen puheeseen mahdollistaa suotuisan kielellisen kehityksen. Kun lapsi oppii ymmärtämään sanan merkityksen, alkaa pikkuhiljaa myös sanojen tuottaminen. Ensimmäiset sanat sanotaan usein hieman ennen ensimmäistä ikävuotta ja 2 -vuotiaana lapsi muodostaa jo lyhyitä lauseita. Samanikäinen lapsi voi tuolloin laulaa jo kokonaisen laulun säkeen, joka voi sisältää kuuden tai kahdeksan sanan lauseen (Ruokonen 2011, 66; Ojanen ym. 2011, 136–137.)

Lapsi on luontaisesti utelias ihmettelijä. Kun hän oppii ja oivaltaa uusia asioita, hänen itsetuntonsa ja luovuutensa kehittyvät. Myös virikkeillä, joita ympärillä oleva aikuiset tarjoavat, on suuri merkitys lapsen ajattelun kehitykselle. Se, että lapsen persoonallisuus saa kehittyä kokonaisvaltaisesti turvallisessa ympäristössä on ensisijaisen tärkeää kognitiivisten toimintojen kehittymiselle. (Ojanen ym. 139–140.) Morris (2008, 126) painottaa, että mitä enemmän puhetta, musiikkia, sosiaalista kanssakäymistä sekä psyykkisiä haasteita ja fyysistä toimintaa lapsi kokee, sitä todennäköisemmin hänestä tulee eloisa, herkkä, älykäs sekä avoin aikuinen. Hänen mukaansa lapsesta kasvaa todennäköisimmin myös omaperäinen ja luova, kunhan hän saa tutkia ja leikkiä paljon päivittäisessä elämässään.

3.5 0–2 -vuotiaan lapsen sosio-emotionaalinen kehitys

Lapsen sosiaalinen kehitys linkittyy tiiviisti minäkäsityksen ja tunne-elämän kehitykseen. Puhuttaessa sosio-emotionaalisesta kehityksestä, korostetaan ihmisen oman sisäisen maailman olevan aina yhteydessä myös sosiaaliseen ympäristöön. Lapsi muodostaa pikkuhiljaa kuvaa itsestään suhteessa muihin ja tarvitsee heidän hyväksyntänsä. (Ojanen ym. 2011, 166.)

Lapsi on syntymästään saakka suuntautunut sosiaaliseen kanssakäymiseen. Tästä hyvänä esimerkkinä on, että vauvat pitävät ihmiskasvoista ja niitä muistuttavista visuaalisista ärsykeistä ja he reagoivat ihmisääniin herkemmin kuin muihin ympäristön ääniin sekä tunnistavat itselleen suunnatun puheen muusta puheesta. (Lyytinen, Eklund & Laakso 2006, 59.) Vauvan minä kehittyy voimakkaasti kahdesta kuuteen kuukauden iässä. Tällöin vauva saa kokemuksia itsestään suhteessa muihin ja minäänsä toisen kanssa. (Ruokonen 2011, 63.)

Ensimmäisinä elinkuukausina vuorovaikutuksen tärkeän osan muodostavat vastavuoroiset vuoropuhelut, jotka syntyvät vanhemman jäljitellessä lapsen kasvonilmeitä ja ääntelyitä. Pikkuhiljaa tästä kehittyy vuorovaikutuksen ketju, jossa lapsi jäljittelee aikuisen toimintaa esimerkiksi vastaamalla ääntelyyn tai hymyilemällä. Jo muutaman kuukauden ikäisellä lapsella on siis alkanut kehittyä

ymmärrys mielialojen ja mielenkiinnonkohteiden jakamisesta toisen ihmisen kanssa. (Lyytinen, Eklund & Laakso 2006, 59-60.)

Seitsemästä viiteentoista kuukauden välillä vauvalle kehittyy tunne subjektiivisesta minästä eli hän ymmärtää, että sisäisiä kokemuksia voi jakaa muiden kanssa (Ruokonen 2011, 64). Varhainen vuorovaikutus on pääasiassa lapsen ja vanhemman yhdessä tekemistä ja kokemista. Tämän vuorovaikutussuhteen on todettu olevan erityisen merkittävä asia lapsen tunne-elämän suotuisalle kehitykselle.

Luottamuksen ja perusturvallisuuden kokemus heijastuu lapsen myöhempiin ihmissuhteisiin ja luo itsetunnon sekä minäkuvan perustan. Perusturvan omaava lapsi on lisäksi kiinnostunut ympäristöstään ja on sen vuoksi halukas oppimaan uutta. (Ojanen ym. 2011, 100.)

Tästä vuorovaikutussuhteesta käytetään myös nimitystä kiintymyssuhde. Tämän suhteen laatua lapsen ja vanhemman välillä selvittävät tutkimukset ovat lähteneet liikkeelle Bowlbyn (1971) ja Ainsworthin (Ainsworth & Wittig 1969) kiintymysteorioista. Kiintymyssuhdeteoriassa ajatellaan, että lapsella on biologinen tarve muodostaa kiintymyssuhde. Jotta vauva voisi selviytyä, hän tarvitsee tällaisen suhteen häntä hoitavaan aikuiseen. Siihen, miten lapsi alkaa työstää perustunteitaan, kuten iloa, surua tai pelkoa, vaikuttavat ratkaisevasti aikuisen reaktiot. Kiintymyssuhdemalli muodostuu pysyväksi ensimmäisen kolmen ikävuoden aikana. Kuitenkin lapsen monet kokemukset muokkaavat sitä läpi elämän. (Ojanen ym. 2011, 156–158.)

Myös myöhemmät Sroufen (1983) tutkimukset osoittavat kiintymyssuhteen laadun tärkeyden; turvallisesti kiintyneet lapset olivat tutkimusten mukaan taitavampia vaikeissa ongelmanratkaisutehtävissä äitinsä kanssa ja selvisivät paremmin sekä suorituskeskeisissä että sosiaalisissa tilanteissa kuin turvattomasti kiintyneet lapset. Myös heidän sosiaaliset taitonsa todettiin paremmiksi. Hyvällä varhaisella vuorovaikutussuhteella on todettu olevan suotuisia vaikutuksia myös lapsen kognitiiviseen kehitykseen; äidin toiminnan, joka aktiivisesti suuntaa lapsen tarkkaavaisuutta, on todettu ennustavan myöhempää kehitystä, mm. sanavaraston laajuutta sekä kielen ymmärtämistä kahden vuoden iässä. (Lyytinen, Eklund & Laakso 2006, 61–64.)

Jo puolen vuoden ikäinen lapsi alkaa ottaa kontaktia ympärillä oleviin lapsiin äännellen ja hymyilemällä. Tällöin vuorovaikutus on pääasiassa ihmettelyä ja yhteisen mielenkiinnon jakamista. Vuorovaikutus on vielä varsin kömpelöä ja vanhempien tuki ja ohjaus ensisijaisen tärkeää. 1-vuotias lapsi tutkii kävelemisen oppimisen jälkeen ympäristöään ja matkii muiden lasten tekemisiä. 2-vuotias tahtoo leikkiä toisten lasten kanssa, mutta yhteistoiminta leikeissä ei ole vielä sujuvaa. Tämän ikäinen lapsi kommunikoi jo jonkin verran puheen avulla, vaikka sanavarasto on vielä suppea. (Ojanen ym. 2011, 167–169.)

Daniel Stern on pyrkinyt vauvatutkimusten avulla löytämään vastauksia siihen, mitä ja miten vauva näkee, kokee ja tuntee häntä ympäröivää maailmaa. Stern on rohkeasti kyseenalaistanut vanhoja psykoanalyttisia persoonallisuusteorioita ja kehittänyt teorian lapsen minän syntymisestä. Hän painottaa aikuisten tulkintaa lapsen maailmasta silloin, kun lapsi ei vielä kykene itse sanallisesti siitä kertomaan. Sternin teorian mukaan lapsella on viisi erilaista maailmaa eli vaihetta ja ne vastaavat minäkokemuksen ja ihmissuhteiden erilaisia tasoja. Näiden vaiheiden aikana saavutetut minäkokemukset ja ihmissuhteet vaikuttavat lapsen kokemuksiin läpi elämän. (Mts. 153–154)

1. vaihe on tunteiden maailma (0-6 viikon ikäiset lapset). Sternin mukaan lapsella on synnynnäisiä valmiuksia havainnointiin, motorisiin ja kognitiivisiin toimintoihin, tunneilmaisuun sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Vauva tuntee kosketuksen ja kuulee erilaisia sävyjä ja sointuja. 2. vaihe on lähin sosiaalinen maailma (7 viikon – 4,5 kuukauden ikäiset lapset), joka käsittää vauvaa hoitavat ihmiset sekä heidän eleensä. Sternin mukaan vauvan ei-kielellisellä vuorovaikutuksella on tarkoitus. Koska lapsi ei ymmärrä vielä sanoja, hän tarkkailee ympäristöään tarkasti, kuten miten hänelle puhutaan ja muodostaa kuvan siitä, mikä on turvallista.

3. vaihe on mielenmaisemien maailma (4,5 kuukauden ikäiset – 1-vuotiaat lapset). Lapsi ymmärtää, että hän on muista ihmisistä erillinen olento ja että hänellä on oma mielenmaisemansa, joka sisältää mm. ihmisen aikomukset, tunteet sekä ajatukset. Samalla lapsi ymmärtää, että hän voi jakaa tämän mielenmaiseman toisen kanssa. Lapselle yhteiset kokemukset muiden kanssa ovat tärkeitä. 4. vaiheessa eli sanojen maailmassa (1–2 -vuotiaat lapset) mukaan tulevat sanat, jolloin lapsi alkaa

viittamaan erilaisiin asioihin ja ihmisiin erilaisin merkein sekä symboleilla. 5. vaihe on kertomusten maailma (3–4 -vuotiaat lapset). Tuolloin lapsi alkaa sepittämään erilaisia tarinoita, jotka vaativat kyvyn nähdä ja tulkita ihmisten tekemisiä. Lapsi harjoittelee näin omaksi itsekseen tulemista. (Mts. 153–156.)

3.6 0–2 -vuotiaan musiikillisen kehityksen pääpiirteitä

Lapsen musiikillinen maailma alkaa muodostua jo kohdussa. Sikiö kuulee kohtuun äidin sekä tämän kanssa keskustelevien henkilöiden puheen sekä kovaäänisen musiikin. Äänet saapuvat kohtuun vaimentuneina, mutta musiikin melodia ja rytmi sekä äänenvoimakkuuden vaihtelut ovat kuitenkin kohdussa selvästi havaittavissa. (Huotilainen 2009, 121.) Huotilaisen mukaan (2009, 122) Eimas ym. (1971), Jusczyk ym. (1983, 1980) ovat todenneet vastasyntyneen vauvan pystyvän erottamaan toisistaan alle puolensävelaskeleen taajuusmuutoksia. Huotilaisen mukaan (2009, 123) DeCasper ja Fifer (1980) ovat puolestaan todenneet, että vauva tunnistaa oman äitinsä puheäänen ja myös lauluäänen, mikäli äiti on laulanut raskausaikana. Tämän lisäksi vauva reagoi jonkin aikaa syntymän jälkeen äidin lempimusiikkiin positiivisesti, yleensä rauhoittumalla.

6-8 kuukauden ikäinen vauva innostuu uudeltaisesta musiikista ja jännitystä sisältävät laulut ovat hänelle mielekkäitä. Tällöin uusien laulujen melodiat opitaan nopeasti ja vauva huomaa jopa muutoksia melodioissa ja rytmeissä. (Huotilainen, 124.) Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan lapsi käsittelee tietoa aiempien kokemustensa pohjalta. Kulttuurilleen tyypilliset laulut ja laululeikit lapsi oppii tuottamaan musiikkiin liittyvistä havainnoista muodostuvien skeemojen avulla. Musiikillinen kehitys on osa sosiaalista prosessia, jossa lapsi oppii oman kulttuurinsa vähitellen. (Fredrikson 2009, 132.)

Lähellä yhden vuoden ikää myös soittimet alkavat kiinnostaa ja ensimmäiset tanssiaskeleet otetaan tukea vasten seistäessä. Vauva tuntee musiikin rytmin kehossaan ja käyttää tietoa muiden ihmisten liikkumisesta rytmin havainnoinnissa. Sekä tanssiminen, että musiikin mukaan liikkuminen vaikuttavan vauvan

kuulohavainnon muodostumiseen ja auttavat kuulojärjestelmää kehittymään. Julie Wylien (2000, 12) mukaan musiikilliset aktiviteetit, jotka sisältävät liikettä, puhetta, rytmiä ja melodiaa, aktivoivat molempia aivolohkoja. Musiikillisen leikin kautta kielelliset valmiudet, kielen omaksuminen, logiikka, spatiaalinen hahmotuskyky ja rytmiset taidot kehittyvät.

Tutkimusten mukaan vauva suosii länsimaista sävelasteikkoa verrattuna tasaväliseen sävelasteikkoon. Huotilaisen mukaan Trainor (2002) on todennut vauvan kuuntelevan mieluummin konsonanssissa soivia intervaleja dissonanssissa soivien sijaan. Tämän lisäksi vastasyntynyt vauva ei ole syntyessään sitoutunut mihinkään musiikkitraditioon, joten hän kykenee havaitsemaan muutoksia melodioissa muidenkin kuin länsimaisen musiikkiperinteen traditioissa. (Huotilainen 2009, 125–127.)

Musiikilliset käsitteet tulevat luontevalla tavalla lapselle tutuiksi siten, että niihin liitetään leikkiä ja mielikuvia. Musiikkikasvatustilanteissa voidaan nostaa pedagogisesti esille vuorollaan tietyt äänen perusominaisuudet, joille musiikilliset käsitteet tarkentuvat. (Ruokonen 129–130.) Ruokosen mukaan Val Marsh (1970) sanoo musiikin opetuksen sisältöjen nousevan äänen ominaisuuksien tutkimisesta. Äänellä on neljä perusominaisuutta: sointiväri, voima, kesto ja taso.

Äänen *sointiväriä* tutkittaessa voidaan tutustua esimerkiksi ympäristön ääniin. Lapsi oppii myös havaitsemaan äänen *voimakkuustekijöitä*, kuten voimakas ja hiljainen ja voimistuva ja hiljentyvä. Sykkeen kokeminen ja toiminnallinen ilmaiseminen on luonnollista lapsille jo taaperoiästä alkaen ja niistä alkaakin äänen *kestoon* liittyvien ominaisuuksien tutkiminen. Sykesoittoon voidaan ottaa mukaan myös rytmisoittimia. Myös *tempo*-käsitteeseen liittyvät harjoitukset kuuluvat musiikillisen ajattelukyvyn kehittämiseen. Hidas ja nopea sekä hidastuva ja nopea -käsiteparit lapsi oppii kokemuksellisen tekemisen sekä leikin kautta. Lapsi oppii havaitsemaan myös äänen *tasoa*, kuten korkea ja matala ja melodian liikettä, kuten nouseva ja laskeva. Musiikillisesta *harmoniasta* puhutaan, kun kaksi tai useampia ääniä soi yhtä aikaa. Harmoniataajua kehittää esimerkiksi viisikielisen kanteleen soittaminen. Musiikilla on myös *muoto*, joka on kuultavissa tai luettavissa nuottikuvasta. Musiikillista muototajua voi kehittää musiikkia kuuntelemalla ja erottamalla siitä

ensin säkeen ja sitten samanlaiset, erilaiset sekä kertautuvat osat. (Ruokonen 130–132.)

4 0–2 -vuotiaan lapsen laulun kehityksestä

Vauva yhdistää ääni-informaation näköinformaatioon kiinnittämällä katseensa hänelle laulavan henkilön silmien ja suun alueelle. Tämän näkö- ja kuulotiedon yhdistämisen avulla vauva assosioi esimerkiksi reipasta naurua nauraviin kasvoihin. Huotilainen kirjoittaa, että Harin (2006) mukaan vauvan peilisolujärjestelmän aktiivisuus saa tämän matkimaan eri vokaaleita. Peilisolujärjestelmä aktivoituu, kun vauva eläytyy vanhemman tapaan tuottaa ääntä. Vauva kiinnittää myös tarkasti huomiota siihen, miten kasvojen ilmeet vaihtelevat lauletaessa eri korkeuksilta. (Huotilainen 2009, 124.)

Peltomaan mukaan Moog (1976) määrittelee vauvan musiikillisten vokalisaatioiden alkavan noin kuuden kuukauden iässä. Vauvoilla ilmenee sekä musiikillista että ei-musiikillista jokeltelua. Musiikillista jokeltelua ilmenee silloin, kun lapselle soitetaan musiikkia tai hänelle lauletaan. Tällöin vauva kokeilee erilaisia äänenkorkeuksia ja opettelee hallitsemaan äänentuottoelimiään. Yhden vuoden iässä lapsi kykenee jo tuottamaan ensimmäiset spontaanit laulunsa, jotka erottuvat puheesta alkeellisen pulssin sekä erillisten sävelkorkeuksien takia. (Peltomaa 2010, 182–183.)

Ruokosen (2009, 24) mukaan Fredrikson on todennut lapsen spontaaneissa laulutoisintoissa olevan hyvin persoonallisia rytmin, tempon ja säveltason käsittelytapoja. Melodiaan liittyvät kokemukset tallentuvat lapsen mieleen kokonaisvaltaisina aiheina. Tämän vuoksi toisto sekä aikuisen samanaikainen laulu ovat tärkeitä, jotta lapsi kykenisi itse jäsentämään ja toistamaan samaisen aiheen.

1–2 -vuotiailla lapsilla tyypillinen spontaani laulaminen koostuu yhden lyhyen melodisen fraasin toistamisesta eri sävelkorkeuksilla (Welch 2006, 316). Spontaania laulamista alkaa esiintyä viimeistään 18 kuukauden iässä. Kahden vuoden iässä lapset alkavat laulaa lauluja, jotka ovat melodisesti pieniliikkeisiä ja rytmisesti

yksinkertaisia. Noin 2,5 vuoden iässä lapsi oppii jäljittelemään tuttuja kuulemiansa lauluja ja nimenomaan paria opitun laulun sanaa. Sanoja tai osia niistä toistetaan yhä uudelleen ja uudelleen ja niitä liitetään omiin spontaaneihin lauluihin. (Ruokonen 2011, 66.)

Noin kolmivuotias lapsi oppii yleensä toistamaan lyhyen tutun laulun kokonaisuudessaan. Sanat, melodia ja rytmi ovat sekoitus opittujen laulujen osia sekä omia versioita lapselle lauletuista lauluista. (Ruokonen 2009, 25). Kolmanteen ikävuoteen mennessä kolmen eri fraasin laulaminen on yleistä kun taas yhden fraasin laulaminen on harvinaista (Welch 2006, 316). Kolmevuotias lapsi alkaa pikkuhiljaa osallistua myös laululeikkeihin. Uusia lauluja opetettaessa on hyvä käyttää ns. kaiku-menetelmää, jossa lyhyt säe toistetaan välittömästi. Yhteislaulun taitoa aletaan harjoitella noin kolmen vuoden iästä lähtien. (Ruokonen 2009, 25.)

5 Laulamisen ja musiikin merkityksestä lapselle

Susan Youngin (2003, 30) mukaan Alison Street (2002) on tutkimuksessaan saanut selville, että lähes poikkeuksetta kaikki äidit laulavat vauvoilleen. Tutkimuksessa todettiin, että laulaminen auttaa rakentamaan äidin ja vauvan välistä vuorovaikutussuhdetta. Lisäksi se auttaa äitiä ymmärtämään lapsen sanatonta viestintää ja vastaamaan siihen asianmukaisesti. Se parantaa myös äidin ja vauvan välistä kommunikaatiota ja lisää äitien kykyä rauhoittaa vauvaa stressitilanteissa. Ennen kaikkea laulaminen auttaa rakentamaan vahvaa, huolehtivaa suhdetta äidin ja vauvan välille.

On tärkeää, että aikuinen laulaa lapselle ja lapsen kanssa eri tilanteisiin sopivia lauluja. Unilaulut ovat erityisen tärkeitä, samoin eri hoitotilanteissa laulettavat lyhyet ja helpot laulut. Rytmi, äänen sointiväri, tunne ja intonaatio, jolla vauvalle puhutaan tai lauletaan, ovat sanoja tärkeämpiä. Musiikin käyttö perushoitotilanteissa on paras tapa luoda musiikillista ympäristöä lapselle. (Ruokonen 2009, 24–25.) Perkiö (2010, 40) painottaa, että kun aikuinen reagoi

vauvan tunteisiin ja keksii hetkeen sopivan leikin, laulun tai lorun, hän rakentaa vauvalle peruskokemusta hyvästä yhdessäolosta.

Myös Susan Young (2003, 58) on todennut laulamisen olevan osa huolenpitoa ja leikkirutiineja kotona ja päivähoidossa. Youngin mukaan hänen observoimansa päiväkodin henkilökunta käytti musiikkia, lauluja ja sanaleikkejä osana päivittäisiä rutiinejaan. Lauluja käytettiin auttamaan mielentilojen ja tunteiden hallinnassa; rauhoittamisen, piristämisen sekä tukemisen välineenä. Lisäksi lauluja käytettiin lasten tarpeiden mukaan; kontaktin luomiseen, lohduttamiseen ja hetkelliseen hauskanpitoon.

Pantsun (2010) mukaan Ruokonen (2000) painottaa, että vanhemman kanssa laulaminen auttaa vauvaa tunnistamaan omat toimintonsa ja kehollinen kosketus herättää tietoisuuden vauvan fyysisestä olemuksesta. Lisäksi vauvan rytmikasvatus lähtee kodista. Se on päivittäisten toimintojen rutiininomaista toistamista. Näihin rutiineiksi muodostuneihin toimintoihin on hyvä liittää samana pysyvä laulu tai loru ja sen toisto lisää vauvan turvallisuuden tunnetta. Esimerkiksi sama nukahtamislaulu tai muussa arkisessa tilanteessa laulettava laulu tuo rauhoittaa ja rytmittää elämää. (Pantsu 2010.)

Ensimmäisen elinvuoden aikana lapsen äänentuotto alkaa pikkuhiljaa muodostua vanhempien välisessä kanssakäymisessä. Tyypillisesti vanhemmat sisällyttävät rikkaita musikaalisia ominaisuuksia lapsen kanssa keskusteluun: he puhuvat ja laulavat korkeammassa sävellajissa sekä käyttävät laajempaa äänialaa ja pidempiä taukoja. (Welch 2006, 313.) Äitien laulaminen saa paremmin lapsen huomion kuin pelkkä puhuminen (Trehub 2006, 41).

Äiti valitsee eri päivinä vauvalle laulaessaan useammin saman sävellajin kuin muille laulaessaan. Tällä äiti tietämättään edistää laulun oppimista ja sen havaitsemista samaksi lauluksi, jota on aikaisemmin laulanut. Vanhempien vauvalleen laulamien laulujen repertuaari koostuu yleensä vain muutamista lauluista. Näistä osa on tarkoitettu leikkiin innostamiseen sekä osa tyyntyttelyyn. (Huotilainen 2009, 127.) Laulavia isiä on ollut vaikeampi tutkia sen vuoksi, että heitä on vähemmän kuin laulavia äitejä ja koska isät ovat usein äitejä itsetietoisempia. Useat isät vieroksuvat sitä, että heidän vokaalista kanssakäymistään lasten kanssa seurataan. Kuitenkin,

kun isät laulavat, he toimivat pitkälti samoilla tavoilla kuin äidit, korottaen äänenkorkeuttaan ja hidastaen tempoaan. Lisäksi isillä on tapana laulaa enemmän innostavia lauluja poikalapsille sekä rauhoittavia lauluja tyttölapsille. (Trehub 2006, 40.) Yleisesti ottaen isät tietävät vähemmän lastenlauluja, joten he kehrittelevät usein omia laulujaan tai improvisoivat tunnettuja lauluja (Adachi & Trehub 2012, 235). On myös tutkittu, että korkeasti koulutetut vanhemmat käyttävät enemmän musiikkia sylilasten kanssa kuin vähemmän koulutetut vanhemmat. Lisäksi esikoiset kuulevat enemmän vanhemman laulua, kuin myöhemmin syntyneet lapset. (Adachi & Trehub 2012, 235.)

Lapsen äänialue on korkeampi kuin aikuisen. Koska lapsen äänihuulet ovat pienemmät kuin aikuisen, hän ei pysty laulamaan yhtä matalalta. Laulamista kannattaa harrastaa arjen keskellä ja ryhmäkohtaisten musiikkikasvatustilanteiden myös päiväkodissa tapahtuvat lauluhetket ovat tärkeitä, sillä ne lisäävät yhteisöllisyyttä. (Ruokonen 2009, 25.) Laulujen määrä lisääntyy ajan myötä ja 1-vuotiaalle lauletaan jo monipuolisemmin eri lauluja. Nukahtamistilanteessa kuitenkin toistetaan samoja lauluja kerta toisensa jälkeen. Vanhempien näennäiset lauluvalinnat eivät ole sattumaa, vaan he reagoivat herkästi vauvan tarpeisiin ja löytävät kullekin iälle parhaan tavan joko rauhoittaa tai innostaa vauvaa. Laulun merkitys lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen lujittajana on merkittävä ensimmäisten elinvuosien aikana. Sen avulla vanhemmat kommunikoivat tunteitaan lapselle ja lapsi kykenee ymmärtämään viestin aiempien assosiaatiokokemustensa kautta. (Huotilainen 2009, 127.)

Lapsi pyritään perehdyttämään yhteisönsä kulttuuriin hänelle opetettavilla lastenlauluilla. Sen vuoksi nämä laulut on havaittu heille hyödyllisiksi sekä musiikillisten että niiden sisältöön liittyvien kasvatuksellisten tavoitteiden perusteella. Monet suomalaiset lastenlaulut sekä lapsille laulettavat kansansävelmät perustuvat toistuviin, samankaltaisiin melodiapiirteisiin, joita kutsutaan idiosynkretioiksi. Keskeinen suomalainen lastenlaulusto kuvastaa sitä kasvattajien, useimmiten naisten, arvomaailmaa, joka on yleisesti legitimoitu länsimaisessa kulttuurissamme. Fredriksonin (2009, 133–134) mukaan jokaisessa kulttuurissa lapset ovat kulttuurin kantajia, ja heille laulettaviin lauluihin on valikoitunut kunkin kulttuurin laulustomedian oleellisen oppiaines. Perinteisten

laulujen laulaminen auttaa hänen mukaansa löytämään menneen ja ymmärtämään sen ajan ihmisiä, paikkoja ja tapahtumia. Myös Ruokonen (2009, 28) sanoo, että musiikki avartaa lapsen maailmankuvaa ja tutustuttaa eri kulttuureihin.

Lähtökohtana eri kulttuureihin tutustumiseen ovat lapsen lähipiiriin kuuluvat etniset kulttuurit tai Suomen etniset vähemmistöt ja niiden musiikki. Myös ennen kaikkea suomalaisen kulttuuriperinteen välittäminen on musiikkikasvatuksen keskeinen tehtävä.

Äidit laulavat kaikissa eri kulttuureissa sylilapselleen, osana lapsen päivittäistä hoitoa, vaikkakin se mitä ja miten he laulavat voi vaihdella. Jokaisella kulttuurilla on omat sylilapsille laulettavat laulunsä, jotka yleensä aina sisältävät kehtolauluja ja joissakin tapauksissa myös leikkilauluja. Pohjois-Amerikassa äidit pyrkivät stimuloimaan lapsiaan innostavien laulujen, puheen ja fyysisen leikin kautta. Äidit odottavat lapsensa vastaavan hymyilemällä, nauramalla tai muilla selkeillä ilon merkeillä. Sen sijaan äidit perinteisissä kulttuureissa pyrkivät lapsen tyytyväisyyteen ja heille riittää, että lapsi rauhoittuu laulun avulla. Tämän vuoksi he laulavat lapsilleen enemmän rauhoittavia kuin innostavia lauluja. (Trehub 2006, 39.)

Laulaminen siis arvellaan säätelevän lapsen innostuneisuutta. Innostuneita lapsia äidin laulaminen rauhoittaa ja vastaavasti lapsia, joiden innostuneisuustaso on matala, äidin laulu kohottaa sitä. Tämä on todettu tutkimalla lasten syljessä olevan stressiin liittyvän hormonin, kortisolin tasoa. Tätä oletettua innostuneisuutta säätelevää musiikin vaikutusta on käytetty enenevässä määrin myös vastasyntyneiden tehohoidossa. Lisäksi sylilasten on todettu suosivan positiivisia tunteita herättäviä musiikkia. Myös lapsen temperamentti vaikuttaa siihen, millaisesta musiikista lapsi pitää. Rauhallisemmat lapset pitävät rauhallisesta musiikista kun taas aktiivisemmat suosivat nopeatempoisempaa, leikkisämpää musiikkia. (Trehub 2006, 41.)

Ruokonen sanoo osuvasti laulavasta sylistä nousevan laulavan lapsen.

Musiikkikasvatuksessa käytetyt laulut, lorut, runot, riimit ja musiikkisadut auttavat lasta hahmottamaan sykettä sekä sana- ja melodiarytmejä. Syke antaa musiikille perusrhythmin ja sille rakentuvat laulujen sana- ja melodiarytmit. Useimmissa lastenlauluissa melodiarytmi seuraa nimenomaan sanojen rytmitystä ja laulujen

sanarytmin taputtaminen auttaa lasta myöhemmin esimerkiksi äidinkielessä, tavutusten hahmottamisessa. Myös liikunnan ja kehorytmien kautta lapset oppivat ilmaisemaan musiikin perussykkeen ja melodiarytmin ja Ruokosen mukaan kaikki soittaminen alkaakin kehosta. Musiikin rytmin voi kokea erilaisissa liikuntatavoissa, kuten marssissa, juoksussa, laukassa tai keinunnassa. Musiikkiliikunnan ja rytmiikkaharjoitusten avulla kehitetään sekä kuuntelutaitoa, rytmitajua että liikkeiden koordinaatiota. (Ruokonen 2009, 24–25.)

Pantsun (2010) mukaan Scott-Kassner (1992) ja Woodward (2005) painottavat vauvan oppivan ympäristönsä kulttuuria spontaanisti arjen keskellä tapahtuvan luonnollisen oppimisen kautta. Vanhemmat, opettajat sekä ympäristö vaikuttavat suorasti tai epäsuorasti pienen lapsen musiikilliseen kehitykseen. Vauvan musiikin kuuntelu- ja musisointikyky kehittyvät, jos vanhempi tarjoaa vauvalleen spontaanisti musiikillisia aktiviteetteja tämän kiinnostuksen kohteiden tason mukaisesti. (Pantsu 2010.) Musiikillisesti rikkaan ympäristön ihanteena olisi, että laulu oli osana jokapäiväistä elämää. Ideaalissa tilanteessa aikuiset laulavat lapsille monissa eri tilanteissa, kuten kotona, autossa sekä osana päivittäisiä rutiineja. Tällä tavoin lapset voivat oppia, että laulaminen on luonnollinen ja nautittava osa aikuiselämää. (Young 2003, 60).

Taiteeseen ja leikkiin liittyvän mielikuvituksen kautta lapsi kykenee saavuttamaan mielihyvän ja tyydytyksen tunteita, jotka ovat merkityksellisiä hänen hyvinvoinnilleen. Taiteellinen ja ilmaisullinen leikki voivat toimia myös jännityksen ja ahdistuksen laukeamisen kanavina. Lisäksi musiikin ja taiteen kautta lapsi voi oppi käsittelemään omia pelkotilojaan ja tehdä asioita, joita hän ei muuten uskaltaisi. (Ruokonen 2011, 133-134).

Antti Häyrynen (2010) kuvaa lastenmusiikkia oivallisesti musiikiksi, jota on esitetty lapsille tai jota lapset ovat esittäneet. Lastenmusiikin ei tarvitse olla varta vasten lapsille tehtyä ja se voi painottua iloiseen läsnäoloon tai jopa valistaa. Häyrynen kuvaa lastenmusiikkia pienin poikkeuksin aikuisten tekemäksi ja heidän näkemyksiään lapsuudesta korostavaksi. Käsitys lapsuudesta on hänen mukaansa historiallinen ja kuvastaa aikansa yhteiskuntaa ja lapsen asemaa siinä. Parhaimmillaan eri aikojen lastenmusiikki on pystynyt kohtaamaan lapsen

kokemusmaailman, mutta Häyrysen mukaan sen ei tarvitse rajoittua lasten omiin elämyksiin vaan se voi avustaa lapsia ymmärtämään koko todellisuutta. (Häyrynen 2010, 10.)

6 Opinnäytetyön toteuttaminen, tulokset ja raportointi

6.1 Opinnäytetyön tausta ja toteutus

Työni idea alkoi kypsyä mielessäni kesällä 2014, jolloin minulle tarjoutui tilaisuus kahden 0–2 -vuotiaista lapsista ja heidän vanhemmistaan koostuvan muskariryhmän ohjaamiseen. Koulussa olin saanut syventyä varhaisiän musiikkikasvatukseen opintoihin, joista hain inspiraatiota opinnäytetyölleni. Lisäksi opintojeni aikana pääinstrumenttinani oli laulu eli laulaminen oli kuulunut suuressa määrin elämääni viime vuosien ajan. Tahdoin liittää nämä kaksi kiinnostuksen kohdetta osaksi opinnäytetyötäni. Päädyin tekemään toiminnallisen opinnäytetyön, sillä ajatuksenani oli ennen kaikkea syventää ammatillista osaamistani musiikkipedagogin sekä tässä tapauksessa nimenomaan varhaisiän musiikkikasvattajan työssä. Toiminnallisella opinnäytetyöllä tarkoitetaan työelämän kehittämistyötä, jolla kehitetään, ohjeistetaan tai järjestetään käytännön toimintaa ammatillisessa kentässä. (Falenius, Leino, Leinonen, Lumme & Sundqvist 2006).

Näistä ajatuksista syntyi opinnäytetyöni runko. Päätin lähteä tutkimaan ohjaamani 0–2 -vuotiaiden muskariryhmäläisten äitien lauluaktiivisuutta. Valitsin tiedonkeruun tavaksi kyselyn. Tahdoin selvittää millaisia lauluja ja millaisissa tilanteissa äidit lauloivat lasten kanssa kotona ennen muskarintoiminnan alkua sekä miten he mahdollisesti ottavat täysin uusia lastenlauluja käyttöön kotona. Päätin säveltää kahdeksan uutta lastenlaulua lasten iän sekä kehitystason huomioiden. Laulut

toimivat osaltaan työni tutkimusaineistona. Lisäksi käytin kahta eri kyselylomaketta tulosten saamiseksi.

6.2 Ollaan laulumatkalla – sävellyksiini tutustuminen

Sävelsin ensimmäisen kyselyn vastausten inspiroimana kahdeksan laulua (liite 3). Kun suunnittelin lauluihin erilaisia kohderyhmälleni sopivia aktiviteetteja, otin huomioon lasten iän ja kehitystason. Äidit kertoivat laulavansa arjen eri tilanteissa, kuten nukahtamistilanteessa, kylvyssä sekä leikin yhteydessä. Sävellysprosessi ajoittui elo-syyskuulle 2014. Ryhmän nuorin lapsi oli muskaritoiminnan alkaessa 6kk ja vanhin muutaman kuukauden alle 2-vuotias. Olen pyrkinyt siihen, että sävellykset sopivat useissa eri arjen tilanteissa laulettaviksi.

Säveltäminen itsessään oli minulle täysin uutta, mutta sujui ongelmitta. Sanoittaminen oli minulle luontevampaa, kuin laulujen säveltäminen, sillä olen aina pitänyt luovasta kirjoittamisesta. Pyrin siihen, että laulut olisivat sisällöltään monipuolisia ja että ne sisältäisivät erilaisia aktiviteetteja, joita voisi toteuttaa helposti niin kotona kuin muskarissakin. Laulut oli tietysti opetettava kohderyhmälle eli tässä tapauksessa muskarilaisille. Ensimmäiseen vanhemmille toteuttamaani kyselyyn tein alustuksen siitä, että teen opinnäytetyötä, joka liittyy muskarilaisten vanhempien lauluaktiivisuuteen. Jätin tietoisesti kertomatta vanhemmille, että säveltämäni laulut, jotka opetin muskarissa, liittyisivät opinnäytetyöhöni, sillä en halunnut sen vaikuttavan siihen, lauletaanko lauluja kotona vai ei.

Tutustuimme, opettelimme ja kertosimme lauluja seitsemällä muskarikerralla lasten ja vanhempien kanssa. Pyrin käymään lauluja läpi mahdollisimman monin eri tavoin, kulloinkin vuorossa olevan laulun luonteen mukaisesti; laulamalla, liikkumalla eri tavoin, soittamalla sekä tekemällä laulun aikana erilaisia toimintoja, kuten jumppaamista ja köröttelyä. Itse tekemien sävellysten opettaminen jännitti, mutta sujui kaikkiaan hyvin. Jokaisella muskarikerralla otin mukaan myös muita kulloinkin käsillä olevaan teemaan sopivia lauluja, jotta omat laulut olisivat vain yksi osa pidettävää muskaria. Annoin aina uuteen lauluun tutustumisen jälkeen kyseisen

sävellyksen vanhemmille kotiin jotta he voisivat siellä halutessaan kerrata ja laulaa lauluja. Viimeisellä kerralla annoin kotona täytettäväksi säveltämiini lauluihin liittyvän toisen kyselylomakkeen eli loppukyselyn, jonka vanhemmat myöhemmin palauttivat. Alle olen laittanut lyhyen kuvailun kustakin sävellyksestä.

1. Vauvan jumppalaulu

Vauvan jumppalaulun tarkoituksena on aktivoida vauvaa ja tämän kehoa sekä auttaa hahmottamaan eri kehonosia. Vauvan käsien ja jalkojen rytmisen liikkuttelu ylös, alas ja kehon keskiviivan yli antaa hänelle kokemuksen sykkeestä, joka on lapselle merkittävä apu tämän opettellessa puhumaan sekä liikkumaan (Perkiö 2010, 40). Ensimmäisessä säkeistössä nostetaan ja lasketaan vauvan käsiä sykkeessä samalla laulua laulaen ja toisessa säkeistössä tehdään sama jalkojen kanssa. Ryhmän pienimmät ovat maanneet selällään lattialla ja taaperot ovat jumpanneet vanhempien sylissä. Olen tehnyt vanhempien kanssa samaa liikettä vauvoille myös kehon keskiviivan yli ristiin sekä Elina Kivelä-Taskisen (2012, 21) esimerkin tavoin näyttänyt vanhemmille esimerkin avautuvasta ja sulkeutuvasta simpukasta. Harjoituksella Kivelä-Taskinen pyrkii vauvojen Moro-refleksin ajallaan poistumisen edesauttamiseen, sillä mikäli refleksi ei poistu, se voi aiheuttaa vauvassa kohonnutta yliherkkyyttä yhtäaikaistilanteille, esimerkkinä asennon ylläpito. Tässä harjoituksessa vauva makaa selällään lattialla, vanhempi avaa hitaasti kädet sivuille ja sen jälkeen tuo kädet takaisin rinnan päälle. Tätä toistetaan 2-3 minuutin ajan. Simpukka-harjoitusta tehdessä, olen ohjeistanut vanhempia liikkuttamaan vauvan käsiä ja jalkoja puolet hitaammalla sykkeellä, kuin käsiä ylös–alas jumpatessa. Olen ajatellut laulua laulettavaksi vauvan perushoitotilanteissa, kuten vaippaa vaihdettaessa tai muuten vain aikuisen kanssa leikin lomassa. Olen säveltänyt laulun ryhmän vauvaikäisille, jotka viihtyvät vielä selällään, jolloin se on helpompi toteuttaa kuin lapsen sylissä istuessa. Olemme laulaneet ryhmässä laulua myös hieman muokatuilla sanoilla: ”Meidän kulta taputtaa, tap tap taa!”, jolloin ryhmän kaksi taaperokäistä ovat päässeet harjoittelemaan taputtamista. Laulu

otettiin muskarissa vastaan avoimin mielin ja se osoittautui helposti omaksuttavaksi yksinkertaisen, hyvän idean ansiosta.

2. Kukkuu, naurusuu!

Tämä laulu on piilotusleikki. Erilaiset kurkistelu- ja piilotusleikit kehittävät vauvan/taaperon keskittymis- ja huomiokykyä, kun hän joutuu hetken odottamaan huivin takaa ilmeistyviä kasvoja. Lapsi voi joko maata selällään lattialla, olla konttausasennossa tai istua kasvot vanhempaan päin. Ensimmäisessä säkeistössä huivilla sivellään lapsen päänaluetta laulun sanoja mukaillen. Toisessa säkeistössä sivellään keskivartalon aluetta, kuten vatsaa ja kolmannessa säkeistössä jalkoja. Huivilla voidaan sivellä myös samanaikaisesti koko kehoa, mikä vain vanhemmasta tuntuu parhaalta. ”Missä se kulta piilottelee?” -kohdassa lapsen kasvot piilotetaan huivin taakse ja kun laulussa lauletaan ”Kukkuu!”, huivi otetaan nopeasti pois kasvoilta. Lapset olivat erityisen innostuneita paljastuessaan huivin alta ja tuolloin naurunremahduksilta ei voinut välttyä. Laulua voi laulaa myös siten, että huivin tilalla käytetään käsiä; sivellään käsillä sekä piiloudutaan niiden taakse. Tästä laulusta muodostui omien kokemuksieni mukaan yksi sekä lasten, että aikuisten suosikkilauluista muskarissa, sillä se herätti erityisen paljon riemua piilotus-kohdan ansiosta.

3. Herkkusuu

Alkukyselyssä osa vanhemmista kertoi laulavansa lapselleen ruokailun yhteydessä. Siitä syntyi tämän laulun idea. Laulussa on esimerkkeinä ruoka-aineista perisuomalainen peruna sekä tuttu vihannes, porkkana. Juomina mainitaan maito sekä mehu. Laulun sanat ovat helposti muokattavissa, sillä vauvojen ensimmäinen täysipainoinen ruokavalio koostuu äidin maidosta. Laulua on tarkoitettu laulettavaksi ruokailun yhteydessä, jotta erityisesti taaperoikäinen lapsi söisi reippaasti ruuan. Muskarissa olen toteuttanut laulua siten, että taaperoikäiset ovat saaneet vuorotellen valita paperilla kuvatuista ruoka-aineista mieluisensa, jonka

jälkeen olemme laulaneet säkeistön niin, että kyseinen ruoka on ollut siinä mukana. B-osassa vanhemmat ovat taputelleet sykkeessä vauvan/lapsen vatsaa.

4. Meidän vauva hyppii

Tässä laulussa tehdään useita erilaisia aktiviteetteja nimenomaan perussykettä harjoitellen. Ensimmäisessä säkeistössä vauvaa/taaperoa hyppyttellään laulun sykkeessä, sen sanoja mukaillen. ”Hui”-kohdassa lapsi nostetaan korkealle ilmaan ja sen jälkeen hyppyttelyä jatketaan normaalisti. Perkiön (2010, 40) mukaan sykkeessä on suuri voima ja vauva voi oppia sen vain tuntemalla liikkeen omassa kehossaan kuten tässä laulussa hyppyttämällä, köröttelemällä, keinumalla ja taputtamalla. Jos lapsi on pystyasennossa, jalkojen on hyvä koskettaa syliä tai lattiaa, jolloin lapsi saa tunteen omaehtoisen liikkeen tekemisestä. Toisessa säkeistössä lasta keikutellaan sylissä puolelta toiselle kolmijakoisessa sykkeessä, jolloin ensimmäisen ja toisen säkeistön välille syntyy 2- ja 3-jakoisen rytmin kontrasti. Keinuttelu kehittää vauvan tasapainoa ja sen teho perustuu tasapainoelimeen, joka sijaitsee sisäkorvassa (Perkiö 2010, 40). Kolmannessa säkeistössä lasta körötellään sylissä sykkeessä. Neljännessä säkeistössä harjoitellaan käsien taputtamista sykkeessä vanhemman avustuksella. Viidennessä lauletaan nauramisesta, jolloin olen ohjeistanut vanhempia hyppyttämään lasta samalla tavoin kuin ensimmäisessä säkeistössä. Eri säkeistöjen välillä on hyvä pitää selkeä tauko, jotta sekä lapset että vanhemmat ehtivät orientoitua uuteen toimintaan. Olen myös välillä kerrannut aina laulettua säkeistön, jotta aktiviteettia ei tarvitsisi heti vaihtaa. Laulu on sävelletty laulettavaksi kotona leikin lomassa.

5. Vedenneidon kehtolaulu

Tahdoin ehdottomasti sisällyttää lauluihin yhden kehtolaulun. Meri on minulle lapsuudesta lähtien ollut tärkeä kotiseutuni elementti, joten sen vuoksi päädyin tekemään meriaiheisen sävellyksen. Äidit ovat läpi historian laulaneet lapsilleen

heidät nukuttaakseen. Juuri kehtolaulut ovat olleet musiikillisen perinnön jatkumona, ne ovat lujittaneet sukupolvien ajan vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta. Ne ovat myös antaneet sekä lapsille että äidille lohtua vaikeina aikoina. Kehtolaulun on tarkoitus rauhoittaa lapsi uneen ja se on tämänkin laulun tarkoituksena. Tätä laulua olen käyttänyt muskarissa loppurentoutuksena. Lasta on esimerkiksi silitelty höyhenellä tai huivilla tai keinuteltu rauhoittavasti sylissä. Koen kehtolaulun laulamisen lapselle henkilökohtaisena, ainutlaatuisena hetkenä ja ehkä juuri tämä näkyi vanhempien reaktiossa laulua laulettaessa. Monet tahtoivat vain jäädä kuuntelemaan laulua ja rauhoittua itsekin samalla. Koin tämän laulun opettamisen kaikista haastavimmaksi.

6. Kylvyssä

Alkukyselyssä osa vanhemmista kertoi laulavansa lapselleen kylvyssä ja siitä syntyikin tämän laulun aihe. Kylpemisen riemu on suuri, sen aikana kuuluu laulun mukaisesti loiskintaa, pärskintää ja polskintaa. Laulu on tarkoitettu laulettavaksi kylpemisen yhteydessä. Muskarissa olemme vanhempien ja vauvojen/taaperoiden kanssa soittaneet laulun tahdissa marakasseja ja vaikka osa vauvoista keskittyy mieluummin marakassien maisteluun kuin soittamiseen, on laulun toteutus soittolauluna onnistunut hyvin.

7. Laulumatkalla

Vanhemmat kertoivat laulavansa lastensa kanssa erityisesti leikin lomassa, jonka innoittamana sävelsin tämän laulun. Laulu sisältävää erilaisia toimintoja, joista vanhempi voi valita mieleisensä tehtäväksi lapsen kanssa. Ensimmäisessä säkeistössä puhutaan laulamisesta ja sen tarkoituksena onkin ollut kannustaa vanhempia laulamaan rohkeasti lapsen kanssa. Toinen säkeistö on osoittautunut muskarissa lasten suosikkisäkeistöksi, sillä sen aikana vanhemmat kutittelevat vauvoja laulun sanojen mukaisesti. Vanhempi voi keksiä lisää erilaisia aktiviteetteja, joita voidaan laulaa seuraavissa säkeistöissä. Olen itse ottanut loppuihin säkeistöihin keinumista, köröttelyä, taputtelua ja pyörimistä. Ryhmän kaksi jo

kävelevää taaperoikäistä, ovat jo taputelleet ja pyörineet ilman vanhemman avustusta.

8. Moottori hurraa

Tämä on köröttelylaulu. Köröttelyn kautta lapsi tuntee musiikin perussykkeen kehossaan. Osa vanhemmista kertoi laulavansa lapselleen autossa. Siitä syntyi idea matkustamisen aikana laulettavaan lauluun. Ensimmäisessä säkeistössä lapset köröttelevät vanhempien sylissä neljäsosa ($1/4$) sykkeessä ja toisessa kahdeksasosa ($1/8$) sykkeessä. Kolmannessa säkeistössä körötellään taas neljäsosa ($1/4$) sykkeessä ja kallistetaan lasta puolelta toiselle, ikään kuin väisteltäisiin edessä olevia kuoppia. Neljännessä säkeistössä körötellään kahdeksasosa ($1/8$) sykkeessä ja lauletaan hieman hiljempaa laulun säkeistön mukaisesti. Viimeisessä säkeistössä körötellään taas neljäsosa ($1/4$) sykkeessä ja kun lauletaan ”stop” niin pysäytetään körötys. Laulussa on tarkoitus ilmentää liikkeen kautta ns. taa ja ti-ti –rytmien vaihtelu eri säkeistöjen välillä. Tämä laulu osoittaa, että hyvin yksinkertainen ja lyhyt laulukin voi olla hyvin käyttökelpoinen muskarissa.

6.3 Ensimmäisen kyselyn eli alkukyselyn tulosten analysointi

Ensimmäisessä kyselyssä eli alkukyselyssä (liite 1) selvitin vanhempien lauluaktiivisuutta ennen muskarin alkua ja sävellysten kotiin antamista. Annoin kyselyn kahdeksalle äidille ja seitsemän heistä palautti sen täytettynä. Jokainen äiti, yhtä lukuun ottamatta kertoi laulavansa lapselleen päivittäin. Äiti, joka ei laulanut päivittäin, kertoi kuitenkin laulavansa useita kertoja viikossa. Lapselle laulettiin monissa eri tilanteissa. Nukuttamishetket nousivat suosituimmaksi laulutilanteeksi, sillä seitsemästä vastauksessa neljässä äiti kertoi laulavansa lapselle tätä nukuttaessaan. Toinen suosittu hetki laulamiseksi, jonka äidit mainitsivat, oli laulaminen leikin lomassa. Tämä mainittiin kolmessa vastauksessa. Kaksi äitiä kertoi

laulavansa lapselleen myös kylvyssä ja toiset kaksi äitiä ruokailun yhteydessä. Lisäksi yksi äiti mainitsi laulavansa lapselle autoillessa.

Kaikki äidit kertoivat laulavansa lapselleen eniten lastenlauluja. Osa äideistä oli luetellut lauluja nimeltä. Lauluja, joita mainittiin, olivat mm. Tuiki tuiki tähtönen, Pikkuiset kultakalat, Kärpänen istui polvella, Tuu tuu tupakkarulla, Sininen uni, Suojelusenkeli ja Ihahaa. Luetelluista lauluista voi päätellä, että suosituimpia muskarin ulkopuolella laulettavia lauluja olivat ainakin tässä ryhmässä vanhat lastenlaulut. Kaksi äideistä kertoi laulavansa myös itse keksimiään lauluja. Toiset kaksi äitiä kertoi tekevänsä lapsensa kanssa myös loruleikkejä. Näistä mainittiin vanhat tutut Körö körö kirkkoon sekä Pienet tytöt ratsastaa.

Lastenlauluja enimmäkseen. On pitänyt erikseen ostaa Soiva lastenlaulukirja kun ovat laulut ehtineet unohtua. Vanhoja lastenohjelmien tunnusmusiikkejakin on opeteltu uudestaan netin, Spotifyn ja Youtuben avulla.

(Yhden äidin vastaus)

Äidit kertoivat lapsiensa reagoivan laulamiseen monin eri tavoin. Suosituimmiksi tavoiksi reagoida mainittiin lapsen hymyileminen ja nauraminen. Nämä mainittiin seitsemästä vastauksesta kuudessa. Lisäksi mainittiin lapsen kujertelu, kiljuminen ja muu äänteleminen. Yksi äiti mainitsi lapsensa myös taputtavan ja toinen hytkyvän laulun aikana. Äideistä viisi seitsemästä vastasi, että heillä ei ole laulamiseen liittyviä esteitä. Ainoaksi esteeksi mainittiin se, ettei laulujen sanoja muisteta helposti. Näin vastasi kaksi äitiä.

Laulamiseen liittyvistä toiveista kaksi äitiä mainitsi toivovansa tutumpia lastenlauluja ja – loruja. Yksi äiti toivoi helposti muistettavia lauluja ja toinen tähän liittyen tarpeeksi paljon laulujen toistoa, jotta sanat jäisivät mieleen. Lisäksi yksi äiti mainitsi tahtovansa laulujen sanoja myös kotiin vietäviksi.

6.4 Toisen kyselyn eli loppukyselyn tulosten analysointi

Toisessa eli loppukyselyssä (liite 2) selvitin, miten muskarissa käyminen ja sävellysten opettaminen sekä kotiin antaminen vaikuttivat äitien lauluaktiivisuuteen. Tämän lisäksi tahdoin selvittää, miten äidit ottavat vastaan uusia lastenlauluja eli laulettiinko sävellyksiäni kotona ja jäivätkö jotkin niistä kotona aiemmin laulettujen lastenlaulujen ohjelmistoon myöhemminkin kotona laulettaviksi.

Annoin kyselyn kahdeksalle äidille, joista seitsemän palautti sen täytettynä. Kotiin annettuja lauluja oli kahdeksan. Kuusi äitiä kertoi laulaneensa säveltämiäni lauluja lapselleen kotona. Suosituimmaksi kotona lauletuksi lauluksi osoittautui Kylvyssä, jota neljä äitiä kuudesta oli laulanut. Laulua laulettiin kylvyssä sekä saunoessa ja lisäksi kaksi äitiä kertoi laulaneensa laulua myös leikin yhteydessä. Muita suosittuja kotona laulettuja lauluja olivat Vedenneidon kehtolaulu, Vauvan jumppalaulu sekä Kukkuu, naurusuu!, joita kotona oli laulanut neljä äitiä seitsemästä. Vedenneidon kehtolaulua laulettiin iltaisin kehtolauluna lapsen mennessä nukkumaan, sekä yhteisissä lapsen ja vanhemman välisissä hellittelyhetkissä. Lisäksi yksi äiti mainitsi laulun olevan todella kaunis ja tahtovansa oppia sen paremmin, jotta pystyisi laulamaan sitä myös kotona. Yksi äiti kertoi laulaneensa Vedenneidon kehtolaulua sen vuoksi, että siinä on helposti mieleen jäävä melodia.

Kukkuu, naurusuu! -laulua yksi äiti kertoi laulavansa pukemistilanteessa ja toinen taas lasta rauhoittaessaan. Vauvan jumppalaulua laulettiin vaipan vaihdon yhteydessä sekä vaatteita puettaessa. Äidit kertoivat laulavansa Kukkuu naurusuu! – laulua ja Vauvan jumppalaulua sen vuoksi, että niissä on sopivan helppo melodia sekä paljon toistoa.

Muita kotona laulettuja lauluja olivat Moottori hurraa, Laulumatkalla ja Herkkusuu, joita jokaista lauloi kaksi äitiä kuudesta. Laulumatkalla -laulua äidit kertoivat laulavansa leikin yhteydessä. Herkkusuu –laulua ja Moottori hurraa –laulua laulaneet äidit kertoivat puolestaan laulavansa kyseisiä lauluja sen vuoksi, että ne olivat sopivan helppoja ja jäivät hyvin mieleen. Meidän vauva hyppii –laulua lauloi kotona yksi äiti.

Laulut jäävät päähän ja niitä tulee automaattisesti lauleskeltua eri tilanteissa. Olen huomannut laulavani myös vaunulenkillä :)

(Yhden äidin vastaus)

Yksi äiti kertoi, että hän ei ollut laulanut lauluja kotona. Syyksi hän mainitsi, että oli joutunut jättämään monta muskarikertaa väliin, eikä sen vuoksi osannut lauluja niin hyvin, että pystyisi laulamaan niitä kotona. Hän mainitsi kuitenkin tahtovansa oppia laulut, jotta voisi laulaa niitä myöhemmin. Lisäksi yksi äiti kertoi laulaneensa kotona vain yhtä laulua. Hän mainitsi syyksi sen, että kokee olevansa hyvin epämusikaalinen ja sen vuoksi sanat tai melodiat eivät jää hänen mieleensä helposti. Molemmat äidit mainitsivat laulavansa lauluja hyvin spontaanisti lapsensa kanssa ja sen vuoksi he eivät laulutilanteessa tulleet etsineeksi nuotteja käsiinsä.

-- Muskari on kuitenkin sellaisenaankin antoisa ja ihana hetki äitien ja lasten kesken, vaikka muskarilauluja ei kotona muistettaisikaan laulaa.

(Yhden äidin vastaus)

Kukaan äideistä ei ollut laulanut kotona kaikkia lauluja. Syiksi siihen, mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että joitain lauluja ei laulettu, kaksi äitiä kuudesta vastasi, että ne olivat vain jääneet vieraammiksi. Yksi vastasi olevansa hyvin epämusikaalinen, eikä hän sen vuoksi muista helposti sanoja tai melodioita. Lisäksi yksi äiti vastasi, että oli ollut usealta muskarikerralta peräkkäin poissa, jonka vuoksi laulut eivät olleet tulleet hänelle tutuiksi.

Kolme kuudesta äidistä vastasi, että Vedenneidon kehtolaulu on jäänyt tai tulee jäämään muiden kotona laulettavien laulujen joukkoon. Lisäksi kaksi äitiä mainitsi Kylvyssä -laulun jäävän kodin lauluvarastoon. Yksi äideistä mainitsi, että myös Vauvan jumppalaulu ja Kukkuu naurusuu -laulu jäävät hänen kotona laulettavien laulujensa joukkoon. Toinen mainitsi myös Matkalla -laulun jäävän kodin lauluvarastoon.

Kolme äitiä vastasi, että säveltämäni laulut ovat lisänneet heidän lauluaktiivisuuttaan kotona. Neljä äitiä puolestaan vastasi, että laulut eivät lisänneet

lauluaktiivisuutta sen vuoksi, että äidit ovat aina laulaneet kotona paljon. Yksi kertoi kuitenkin saaneensa vaihtelua lauluihin, joita yleensä oli laulanut kotona.

Yli puolet äideistä vastasi, että muskarissa käyminen oli lisännyt heidän lauluaktiivisuuttaan. Yksi äiti vastasi, että muskarissa käyminen ei lisännyt niinkään hänen omaa lauluaktiivisuuttaan kotona, mutta hän oli huomannut lapsensa olevan kiinnostuneempi laulamisesta ja soittamisesta muskarin alkamisen jälkeen. Lisäksi kolme äitiä vastasi, ettei muskarissa käyminen ole lisännyt heidän lauluaktiivisuuttaan kotona. Toinen perusteli vastaustaan sillä, että heillä on aina kotona laulettu paljon.

7 Pohdinta

Opinnäytetyöni tavoitteeksi muodostui 0–2 -vuotiaista lapsista ja heidän äideistään koostuvan muskariryhmän äitien kotona tapahtuvan lauluaktiivisuuden tutkiminen säveltämiäni laulujen avulla. Selvitin, millaisia lauluja ja millaisissa tilanteissa äidit lauloivat lapsen kanssa kotona ennen muskarin alkua, ottivatko he kotona käyttöön täysin uusia säveltämiäni lastenlauluja ja jäävätkö jotkin niistä kotona aiemmin laulettujen lastenlaulujen ohjelmistoon. Lisäksi selvitin, lisäsivätkö säveltämäni laulut sekä muskarissa käyminen äitien lauluaktiivisuutta kotona.

Alkukyselyssä kaikki yhtä äitiä lukuun ottamatta kertoivat laulavansa lapselleen päivittäin. Äiti, joka ei laulanut päivittäin, kertoi laulavansa useita kertoja viikossa. Tutkimani ryhmän äidit osoittautuivat siis todella aktiivisiksi laulajiksi, mistä olin aluksi hieman yllättynyt. Kuitenkin ymmärsin pian, mistä oli kyse; äidit asuivat kaupungin lähellä kunnassa, jossa ei tarjottu varhaisiän musiikkikasvatusta. He olivat itse järjestäneet kotiensa lähelle muskaritoimintaa, sillä halu saada lapsi muskariin oli merkittävä. Lisäksi uskon, että muskariin hakeutuu jo musiikillisesti valmiiksi aktiivisia äitejä.

Alkukyselyssä lapsen mainittiin reagoivan laulamiseen pääosin hymyilemällä ja nauramalla. Lisäksi mainittiin lapsen kujertelevan, joteltelevan ja kiljuvan. Lyytinen, Eklund & Laakso (2006, 59–50) ovat todenneet, että ensimmäisinä elinkuukausina

vuorovaikutuksen tärkeän osan muodostavat vastavuoroiset vuoropuhelut, jotka syntyvät vanhemman jäljitellessä lapsen kasvonilmeitä ja ääntelyitä. Tästä kehittyy hiljalleen vuorovaikutuksen ketju, jossa lapsi jäljittelee aikuisen toimintaa esimerkiksi hymyilemällä tai vastaamalla ääntelyyn. Myös Susan Youngin (2003, 30) mukaan Alison Street (2002) totesi tutkimuksessa, että laulaminen auttaa rakentamaan äidin ja vauvan välistä vahvaa ja huolehtivaa vuorovaikutussuhdetta. Lisäksi se auttaa äitiä ymmärtämään lapsen sanatonta viestintää ja vastaamaan siihen asianmukaisesti. Ojanen ja muut (2011, 134–135) ovat puolestaan todenneet, että vaikei lapsi kykenisikään ilmaisemaan itseään kielellisesti, hän jäsentää aktiivisesti ympäristönsä tapahtumia. Ilmeet ja eleet ovat asioita, joilla lapsi tiedottaa ajatuksiaan vanhemmilleen.

Yllä olevat teoreettiset näkemykset vahvistavat tutkimusjakson aikana pitämilläni muskarikerroilla tehtyjä havaintoja. Äidit selvästi pyrkivät vahvistamaan lapsensa positiivista tapaa reagoida laulun aikana tapahtuvaan toimintaan. Esimerkiksi, kun lapsi innostui muskarissa laulun aikana tapahtuvasta hyppyttelystä ja ilmaisi tämän nauraen tai hihkaisten, äiti huomioi lapsen innostuksen kehumalla tätä korkeaa äänensävyä käyttäen, itsekin innostuneena lapsen tavasta reagoida. Tällöin äiti yleensä myös toisti heti lapselle mielekkään toiminnan, jolloin hän vahvisti lapsen kokemusta mukavasta musiikillisesta toiminnasta. Tästä vuorovaikutuksen ketju on selvästi havaittavissa. Sama ilmiö tuli ilmi muskarissa myös kielellisessä vuorovaikutuksessa; kun taaperoikäinen sai pallon käteensä ja toisti sanan ”pallo”, hänen äitinsä toisti parikin kertaa saman sanan vahvistaen lapsen kykyä yhdistää sana sitä tarkoittavaan esineeseen.

Työni kannalta mielenkiintoiseksi seikaksi osoittautui, että äidit kertoivat laulavansa kotona lähes poikkeuksetta vanhoja lastenlauluja. Vastaus osoittautui pienen pohdinnan jälkeen täysin luonnolliseksi, sillä laulut olivat luultavasti sellaisia, joita vanhemmat itse olivat laulaneet lapsena tai joita heille oli laulettu. Ne ovat osa kulttuurimme vanhempaa lastenlaulustoa. Fredriksonin (2009) mukaan perinteisten laulujen laulaminen auttaa löytämään menneen ja ymmärtämään tietyn ajan ihmisiä, paikkoja ja tapahtumia. Lisäksi suomalaisen kulttuuriperinteen välittäminen on Ruokosen (2009) mukaan musiikkikasvatuksen tärkein tehtävä. Koska olin itse

säveltämässä äitien käyttöön täysin uunituoreita lastenlauluja, minua jännitti miten laulut otettaisiin vastaan.

Alkukyselyssä äidit kertoivat laulavansa eniten lasta nukuttaessaan sekä leikin yhteydessä. Äidit kertoivat laulavansa usein myös lapsen kylpiessä ja ehkäpä tästä syystä Kylvyssä -laulu oli suosituin kotona laulettu laulu. Kehtolauluksi sävelsin Vedenneidon kehtolaulun, joka myös osoittautui suosituksi kotona lauletuksi lauluksi. Kehtolaulun laulaminen koettiin siis tärkeäksi nukahtamista helpottavaksi toimeksi. Trehub (2006, 39) kirjoittaa, että jokaisella kulttuurilla on omat sylilapsille laulettavat laulunsa, jotka lähes aina sisältävät kehtolauluja. Kulttuurissamme monet kansalaulut ovat haikeita ja hieman surumielisiä niiden mollivoittoisuuden vuoksi ja tätä tavoittelin myös Vedenneidon kehtolaulussa. Myös äitien mielestä laulu osoittautui toimivaksi.

Muita suosittuja kotona laulettuja lauluja olivat Kukkuu, naurusuu!, Vauvan jumppalaulu sekä Laulumatkalla. Kaikkia näitä lauluja laulettiin kotona arjen askareiden lomassa, kuten vaippaa vaihdettaessa, lasta puettaessa tai lapsen kanssa leikkiessä. Äidit lauloivat näitä lauluja sen vuoksi, että lauluissa oli helppo melodia, hyviä leikkiosuuksia ja paljon toistoa. Myös Susan Young (2003, 58) on todennut laulamisen olevan osa huolenpitoa ja leikkirutiineja kotona ja päivähoidossa. Lauluja käytetään auttamaan lasten mielentilojen ja tunteiden hallinnassa, kuten rauhoittamisen välineenä. Lisäksi niitä käytetään kontaktin luomiseen, lohduttamiseen ja hetkelliseen hauskanpitoon.

Scott-Kassner (1992) ja Woodward (2005) toteavat vauvan oppivan ympäristönsä kulttuuria spontaanisti arjen keskellä tapahtuvan luonnollisen oppimisen kautta. Jos vanhempi tarjoaa vauvalleen spontaanisti musiikillisia aktiviteetteja tämän kiinnostuksen kohteiden tason mukaisesti, vauvan musiikin kuuntelu- ja musisointikyky kehittyvät. (Pantsu, 2010.) Ruokosen (2009) mukaan on tärkeää, että vanhempi laulaa lapselle ja lapsen kanssa eri tilanteisiin sopivia lauluja. Erityisen tärkeiksi hän kokee unilaulut sekä eri hoitotilanteissa laulettavat lyhyet ja helpot laulut. Ruokosen (2000) mukaan vauvan arki muodostuu rutiineista. Rutiineiksi muodostuneihin toimintoihin on hyvä liittää samana pysyvä laulu tai loru ja sen toisto lisää vauvan turvallisuuden tunnetta (Pantsu 2010).

Perehdyttyäni teoriataustaan, päätin säveltää laulut laulettaviksi nimenomaan arjen eri tilanteissa. Ajatuksenani oli, että musiikki olisi läsnä äidin ja lapsen yhteisissä hetkissä vahvistamassa vuorovaikutusta. Tilanteita, joihin sävelsin laulut, olivat nukahtamishetki, kylpemishetki, perushoitotilanne, ruokailutilanne sekä leikin yhteydessä laulaminen.

Kukaan äideistä ei ollut laulanut lapsilleen kaikkia kahdeksaa säveltämäni laulua. Useimmissa vastauksissa laulettuja lauluja mainittiin kolme. Huotilaisen (2009) mukaan vanhempien vauvalleen laulamien laulujen repertuaari koostuu yleensä vain muutamista lauluista. Osa näistä on tarkoitettu vauvan innostamiseen ja osa tyyntyttelyyn. Yksi äideistä oli laulanut lapselleen kotona vain yhtä laulua ja toinen ei ollut laulanut lauluja ollenkaan. Molemmat äidit mainitsivat syyksi sen, että lapselle laulaminen on hyvin spontaania, eikä laulutilanteessa tule usein kaivettua nuotteja esiin. Myös jo aiemmin mainitut Scott-Kassner (1992) ja Woodward (2005) korostivat spontaaniutta vauvan omaksuessa häntä ympäröivää kulttuuria. (Pantsu 2010.) Pysin säveltämäni mahdollisimman helposti omaksuttavia lauluja, jotta niitä voitaisiin laulaa spontaanisti, ilman nuotteja. Laulut sisältävät paljon toistoa, mikä helpottaa niiden omaksumista. Sanoittaessani lauluja, pyrin selkeään ja helppoon lyriikkaan. Opetin jokaisen laulun ensin loruna, jotta sanat ja laulujen rytmi jäisivät hyvin mieleen ennen melodian opettamista.

Suosituimmaksi kodin lauluvarastoon jääväksi lauluksi mainittiin Kylvyssä sekä Vedenneidon kehtolaulu. Yksi syy siihen, että äidit mainitsivat juuri nämä laulut, on mahdollisesti se, että suurin osa heistä kertoi alkukyselyssä laulavansa lapselleen tätä nukuttaessaan sekä lapsen kylpiessä. Vedenneidon kehtolaulusta lisäksi todettiin, että siinä on helppo, mieleen jäävä melodia. Molemmat olivat jo ennen laulujen antamista selkeitä rutinoituneita hetkiä päivässä, joiden aikana osa äidin vuorovaikutuksesta lapsen kanssa tapahtuu laulamalla. Nukahtamistilanteessa äidin laulu on selkeästi tapa rauhoittaa lasta, kun taas kylpiessä äiti pyrkii innoittamaan tätä. Myös Trehub (2006, 41) on todennut, äidin laulun rauhoittavan innostunutta lasta sekä vastaavasti kohottavan innostuneisuutta jos lapsen innostuksen taso on matala.

Kaikki äidit mainitsivat lauluja, joita he eivät olleet laulaneet kotona. Kaksi äitiä oli vastannut, että kyseiset laulut olivat jääneet toisia lauluja vieraammiksi. Minun olisi luultavasti kannattanut antaa äideille vastausvaihtoehtoja kysyessäni syitä siihen, miksi joitain lauluja ei ollut laulettu. Vaikea joka tapauksessa sanoa, mikä oli perimmäinen laulamattomuuden syy. Kukaan äideistä ei tarkentanut, mikä laulamattomissa lauluissa oli sellaista, miksi niitä ei laulettu. Toisaalta, pohtimisen jälkeen ymmärrän, että laulujen analysointi on voinut osoittautua haastavaksi. Ymmärrettävästi äitien oma mieltymys tietynlaisiin lauluihin on varmasti ollut vaikuttamassa vastauksiin.

Hieman yli puolet äideistä vastasi, että säveltämäni laulut eivät olleet lisänneet heidän lauluaktiivisuuttaan kotona. Kaikki kertoivat syyksi sen, että he ovat aina laulaneet paljon kotiloissa. Äidit lauloivat ennen muskaritoiminnan alkua heille itselleen tuttuja, vanhempia lastenlauluja, ennen uusien laulujen opettamista. Olen miettinyt, että kenties opetettavia lauluja oli liikaa (8), sillä voi olla että äitien on ollut vaikea omaksua niin monta laulua lyhyen aikavälin sisällä. Pyrin kuitenkin tekemään lauluja mahdollisimman moniin eri tilanteisiin, jotta jokaiselle löytyisi joku, joka niin sanotusti kolahtaa. Muskarissa käyminen oli puolestaan lisännyt äideistä suurimman osan lauluaktiivisuutta. Koska kaikki muskarissa olevista lapsista ovat alle kaksivuotiaita, on todennäköistä, että syksyllä alkanut muskari on ensimmäinen jossa äidit ja lapset ovat. Muskari on näin ollen itsessään tuonut mahdollisesti muitakin uusia lauluja sekä musiikillisia virikkeitä kotiin, jonka vuoksi äidit ovat aktivoituneet laulamaan enemmän.

Haastavaksi työssä osoittautui aikaväli, jolla tein tutkimusta. Laulujen opettaminen sekä alku- ja loppukyselyiden toteuttamisen ja tulosten saaminen vei ajallisesti hieman alle kolme kuukautta. Syynä tähän oli se, että meillä ei ollut muutamana viikkona tiloja muskarin pitämiseen, sillä noina viikkoina tilat oli varattu muuhun käyttöön. Koin, että taukoviikot haittasivat hieman laulujen opettamis- ja kertaamisjaksoa, joka venyi mielestäni muutaman viikon liian pitkäksi. Lisäksi hankaluuksia tuottivat äitien useat peräkkäiset poissaolot tutkimusjakson aikana, sillä olin varannut tietyt seitsemän muskarikertaa sekä laulujen opettamiseen että kertaamiseen. Myös kyselyiden takaisin saaminen oli haastavaa sairastapausten vuoksi.

Tutkimusotokseni oli varsin pieni, joten tulokset eivät suoraan ole yleistettävissä. Äidit vastasivat kyselyyn nimettöminä, kotona ajan kanssa, joten heidän voidaan olettaa vastanneen omien kokemustensa mukaan totuudenmukaisesti.

Vastaavanlaisia tutkimuksia voisi toteuttaa lisää jotta tuloksia voitaisiin helpommin yleistää. Tutkimus kuitenkin antaa osviittaa siitä, miten äidit käyttävät laulua vuorovaikutuksen välineenä lastensa kanssa arjessa.

Säveltämäni uudet laulut otettiin hyvin vastaan ja niitä laulettiin, vanhojen laulujen rinnalla, myös arjessa. Jotkin säveltämistäni lauluista jäivät myös elämään kotona, joka oli yksi työni henkilökohtaisista tavoitteista. Tutkimuksesta selvisi, että myös uusille lastenlauluille ollaan vastaanottavaisia, joten niille on tarvetta ja kysyntää. Toivon, että työni kannustaa varhaisiän musiikinopettajia säveltämään rohkeasti uutta lastenmusiikkia.

Omien kokemuksieni mukaan laulaminen lapsiperheissä on vähentynyt. Jo hyvin pienet lapset kuuntelevat musiikkia tietokoneiden välityksellä ja katselevat musiikkia sisältäviä videoita erilaisten internet-sivustojen kautta. Aitoa musiikillista kohtaamista ja vuorovaikutusta ei juuri ole, eikä sitä välttämättä osata pitää tärkeänä. Sävellysteni avulla pyrin herättämään äideissä kipinän kohdata lapsi arjessa myös elävän musiikin keinoin, tässä tapauksessa lapselle laulamalla. Muskarin merkitystä pienten lasten perheiden musiikillisen aktiivisuuden ja ilon herättäjänä ei voi kiistää. Lisäksi yksi perheitä musiikillisesti aktivoiva asia on elävän musiikin tarjonnan lisääminen alle kouluikäisille. Mukavat, lapsia osallistavat konserttielämykset, voisivat saada muskariin myös uusia perheitä.

Koin, että opinnäytetyöni syvensi ammattitaitoani ja tietämystäni erityisesti alle kolmevuotiaiden lasten musiikkikasvatuksesta. Tutkimassani ryhmässä erityisesti laulaminen koettiin tärkeäksi tavaksi ilmaista ja vuorovaikuttaa äiti-lapsi-suhteessa. Laulaminen on helppo ja luonteva tapa osoittaa lapselle tämän olevan rakastettu ja sillä kiistatta todettu olevan kauaskantoisia positiivisia vaikutuksia lapsen elämään.

Lähteet

Adachi, M. & Trehub, S. E. 2012. Musical Lives of Infants. Teoksessa The Oxford Handbook of Music Education. Volyme 1. Edit. G. E. McPherson & G. F. Welch. New York: Oxford University Press, 227–247.

Falenius, M., Leino M., Leinonen R., Lumme R. & Sundqvist L. 2006. Opinnäytetyön ohjausprosessi. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. VirtuaaliAMK – sivusto. Viitattu 6.10.2014.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Fredrikson, M. 2009. Alle kolmevuotiaan musiikilliset kontekstit. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä. Suomen Musiikkikasvatusseura - FiSME, 131–137.

Huotilainen, M. 2009. Musiikillinen vuorovaikutus ja oppiminen sikiö- ja vauva-aikana. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä. Suomen Musiikkikasvatusseura - FiSME, 121–129.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1998. Hip hoi, musisoi! Musiikki varhaiskasvatuksessa. 3. p. Warner/Chappell Music Finland Oy.

Häyrynen, A. 2010. Mitä on lastenmusiikki? Teoksessa Aika laulaa lapsen kanssa. Polkuja lastenmusiikin historiassa. Toim. A. Ahola ja J. Nikulainen. WSOY, 10.

Krokfors, M. 2010. Ovet auki myös perheen pienimmille. Musiikkikoulutusta vuosituhaten vaihteessa. Teoksessa Aika laulaa lapsen kanssa. Polkuja lastenmusiikin historiassa. Toim. A. Ahola ja J. Nikulainen. WSOY, 146–151.

Lyytinen, H., Eklund K. & Laakso, M-L. 2006. Varhainen kognitio, temperamentti ja vuorovaikutus. Teoksessa Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Toim. P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen. WSOY, 40–65.

Marjanen, K. 2009. Musiikkipedagogi (AMK) pääaineena varhaisiän musiikkikasvatus. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä. Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME, 469–491.

Morris, D. 2008. Vauva. Helsinki: Tammi.

Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén M. 2011. Lapsen aika. 12.–14. painos, Helsinki: WSOYpro.

Opetushallitus. 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 8.10.2014. <http://www.oph.fi>, säädökset ja ohjeet, Opetus-suunnitelmien ja tutkintojen perusteet, Taiteen perusopetus, Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet.

Perkiö, S. 2010. Musiikkiliikunta ja vauvaperheet. Teoksessa Musiikkiliikunnan käsikirja 1. Musiikkia liikkuen. Toim. M-L. Juntunen, S. Perkiö & I. Simola-Isaksson. WSOY, 40–42.

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Toim. I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 22–29.

Ruokonen, I. 2011. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. E. Hujala ja L. Turja. Jyväskylä: PS-kustannus, 122–135.

Ruokonen, I. 2011. Musiikin monet kielet. Teoksessa Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Toim. M. Nurmilaakso ja A-L. Välimäki. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 62–69.

Pantsu, L. 2010. Ensimmäiset elämykset: musiikkiin integroitu taidekasvatus osana vauvaperheiden elämää. Lisensiaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto, musiikin laitos.

Peltomaa, A. 2010. Laulun kehityksen vaiheet varhaisiässä. Teoksessa Musiikkipsykologia. Toim. J. Louhivuori & S. Saarikallio. Jyväskylä: Atena.

Salpa, P. 2007. Lapsen liikkumisen kehitys. Ensimmäinen ikävuosi. Helsinki: Tammi.

Trehub, S. M. 2007. Infants in Musical Connoisseurs. Teoksessa The Child as Musician. A Handbook of Musical development. Edit. G. E. McPherson. New York: Oxford University Press, 33–49.

Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 30.10.2014 http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/, Lapsen kasvu ja kehitys

Varhaisiän musiikinopettajat ry. 2011. Viitattu 8.10.2014 <http://vamory.fi/>, Varhaisiän musiikinopetus

Wylie, J. 2000. A Book for all Parents with Young Children. Music, Learning and Your Child. Canterbury: Canterbury University Press.

Young, S. 2003. Music with the Under-fours. Routledge.

Liitteet

Liite 1: Alkukysely

Hei muskarilaisen vanhempi!

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa musiikkipedagogiksi ja teen opinnäytetyötä, jonka aiheena on selvittää miten muskariin osallistuminen vaikuttaa äidin ja vauva/taaperoikäisten lauluaktiivisuuteen muskarin ulkopuolella. Kerään aineistoa opinnäytetyöhöni tällä kyselylomakkeella ja pyytäisin sinua vastaamaan alla oleviin kysymyksiin.

Lämmin kiitos ajastasi!:)

-Jenny

1. Kuinka usein laulat lapsellesi? (Otathan huomioon, että laulamiseen liittyvät usein myös erilaiset keholeikit ja muut lasta aktivoivat toimet)
2. Millaisissa tilanteissa laulat lapselle?
3. Millaisia lauluja laulat lapselle?

4. Miten lapsi reagoi laulamiseen?

5. Onko laulamislle jotain esteitä? (esim. koettu laulutaidottomuus, ajan puute)

6. Millaisia laulamiseen liittyviä toiveita sinulla on, joita haluaisit muskarissa toteutettavan?

Kiitos vastauksistasi! ☺

Liite 2: Loppukysely

Hei taas muskarilaisen vanhempi!

Tässä on opinnäytetyöhöni liittyvä 2. kyselylomake. Kertauksena: opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa musiikkipedagogiksi ja teen parhaillaan opinnäytetyötä, jonka aiheena on selvittää, miten säveltämäni laulut sekä muskariin osallistuminen mahdollisesti vaikuttavat äidin lauluaktiivisuuteen muskarin ulkopuolella. Pyydän sinua vastaamaan alla oleviin kysymyksiin.

Kiitos ajastasi ☺

1. Oletko laulanut kotiin saamiasi lauluja lapselle? Miksi olet/miksi et ole?
2. Mitä lauluista olet laulanut lapselle? Nimeä laulut.
3. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että olet laulanut juuri näitä lauluja? Kerro jokaisesta kotona laulettusta laulusta erikseen muutamalla sanalla, esim. millaisissa tilanteissa olet laulanut lauluja.

8. Onko muskarissa käyminen lisännyt lauluaktiivisuuttasi kotona?

Lämmin kiitos sinulle vastauksistasi! 😊

Liite 3: Säveltämäni laulut

Vauvan jumppalaulu

Jenny Haapalainen

B \flat E \flat B \flat E \flat F B \flat E \flat C \flat F

Kak - si kät - tä pik - ku - ruis - ta jump -paa, jump -paa näin! Jump - pa - lau - lu rai - kaa,
 Kak - si kät - tä pik - ku - ruis - ta y - lös, a - las - päin!

4 C \flat F B \flat E \flat B \flat E \flat F B \flat

vau - van kä - sis - sä tai - kaa. Kak - si kät - tä pik - ku - ruis - ta jump -paa, jump -paa näin!

2. Kaksi jalkaa pikkuruista
 Jumppaa, jumppaa, näin!
 Kaksi jalkaa pikkuruista
 Ylös, alaspäin!

Jumppalaulu raikaa
 Vauvan jaloissa taikaa
 Kaksi jalkaa pikkuruista
 Jumppaa, jumppaa näin!

Kukkuu, naurusuu!

Jenny Haapalainen

A D A D A

Hen - nol - la hui - vil - la kos - ke - tan vau - va - ni pos - ki - en nuk - kaa.
 Hen - nol - la hui - vil - la kos - ke - tan vau - va - ni kul - tais - ta tuk - kaa.

5 E E/D A/C# D E A

Mis - sä se kul - ta pii - lot - te - lee? Kuk - kuu! Nau - ru - suu!

2. Hennolla huivilla kosketan
 vauvani pikkuista vatsaa.
 Hennolla huivilla kosketan
 ja vauvani nauraa jaksaa.

Missä se kulta piilottelee?
 Kukkuu! Naurusuu!

3. Hennolla huivilla kosketan
 vauvani vilkkaita varpaita.
 Hennolla huivilla kosketan,
 ei me murheita kaivata.

Missä se kulta piilottelee?
 Kukkuu! Naurusuu!

Herkkusuu

Jenny Haapalainen

Meidän vauva hyppii

Jenny Haapalainen

3. Meidän vauva köröttelee, körötellään!

Meidän vauva köröttelee, körötellään!

Meidän vauva osaa jo körötellä.

Körötellään, körötellään vaan!

4. Meidän vauva taputtaa, tap, tap taa!

Meidän vauva taputtaa, tap, tap, taa!

Meidän vauva osaa jo taputtaa.

Taputetaan, taputetaan vaan!

5. Meidän vauva nauraa, hah, hah, haa!

Meidän vauva nauraa, hah, hah, haa!

Meidän vauva osaa jo nauraa!

Nauretaan, nauretaan vaan!

Vedenneidon kehtolaulu

Jenny Haapalainen

Am E C G 1. 2.

Kau - ka - na u - lap - pa kei - nuu, se las - ta - ni tuu - dit - taa.
 Tyrs - kyn kes - kel - tä sä - vel saa mi - nut kai - paa - maan. Kun

F Dm Am F Dm E Am C

tai - vaan - kaa - ri maa - laa pu - nan, purp - pu - ran, mi - nä

F Dm F E Am Dm E Am

kuu - len ve - den - nei - don keh - to - lau - lu - a lau - la - van.

2. Veden aaltojen alla

Meritähdetkin nukkua saa
 Laineilla keinuva vene
 Jatkaa kaukaista taivaltaan

Kun taivaankaari maalaa
 Punan purppuran
 Minä kuulen vedenneidon
 Kehtolaulua laulavan

3. Kaukana ulappa keinuu

Se lastani tuuditaa
 Iiljainen kohina meren
 Sävelmää kuljettaa

Kun taivaankaari maalaa
 Punan purppuran
 Minä kuulen vedenneidon
 Kehtolaulua laulavan

Kylvyssä

Jenny Haapalainen

C F C F G C

Lois - kin - taa, lois - kin - taa, kuu - luu lois - kin - taa! Mei - dän kul - ta on kyl - vys - sä,

4 G C C F G C

kul - ta on yh - tä hy - my - ä! Lois - kis, lois - kis, lois - kis, lois - kis, kyl - py - lau - lu rai - kaa!

2. Pärsintää..

3. Polsintaa..

Laulumatkalla

Jenny Haapalainen

D A D

Lau - le-taan, näin me lau - le-taan, ol - laan lau - lu - mat - kal - la. Lau - le-taan,

6 A D A D

näin me lau - le-taan, lau - la-tan, lau - la-tan si - nu - a. Nyt on lau - lu - het - ken ai - ka,

11 A D A D A D

yh - des-sä ol - laan ja i - loi - taan. Se on mei-dän lau - lun tai - ka, vau - va-kin lau - laa, lau - laa vaan!

1. Kutitellaan, näin me kutitellaan,
ollaan kutitusmatkalla.
Kutitellaan, näin me kutitellaan,
kutitan, kutitan sinua.

Nyt on kutitushetken aika,
yhdessä ollaan ja iloitaan.
Se on meidän kutitustaika,
vauvakin nauraa, nauraa vaan!

2. Keinutaan..

3. Körötellään..

4. Taputellaan..

5. Pyöritään..

6. Nauretaan..

Moottori hurraa

Jenny Haapalainen

C G C G C Dm G C

Nous-taan, nous-taan, au-toon nous-taan, käyn-nis-te-tään moot-to-ri! Drn, drn, drn, drn! Mat-kam-me voi al-kaa!

1. Noustaan, noustaan, autoon noustaan,
käynnistetään moottori!
Drn, drn, drn, drn
Matkamme voi alkaa!

Körötellään neljäsosa (1/4) -sykkeessä

2. Ajetaan, ajetaan, autolla ajetaan,
moottori hurraa hienosti.
Prum, prum, prum prum!
Matkamme voi jatkua.

Körötellään kahdeksasosa (1/8) -sykkeessä

3. Kuoppia, kuoppia, edessä kuoppia,
väistellään näin kuoppia.
Hui, hui, hui, hui!
Matkamme uhkaa keskeytyä.

*Körötellään neljäsosa (1/4) -sykkeessä
kallistellen puolelta toiselle*

4. Hiljaa, hiljaa, ajetaan hiljaa,
moottori hurraa hiljempaa.
Prum, prum, prum prum!
Matkamme voi jatkua.

*Körötellään kahdeksasosa (1/8) -sykkeessä
hieman hiljempaa laulaen*

5. Perillä, perillä olemme perillä,
pysähdytään äkkiä.
Stop, stop, stop, stop!
Matkamme taitaa loppua.

Körötellään neljäsosa (1/4) -sykkeessä

Pysäytetään körötys